

Anita Honkanen

TURVAPAIKANHAKIJOIDEN VÄLIAIKAISMAJOITUS
OHJAAJIEN KOKEMANA VUONNA 2015

Sosiaalialan koulutusohjelma
2017

TURVAPAIKANHAKIJOIDEN VÄLIAIKAISMAJOITUS OHJAAJIEN KOKEMANA VUONNA 2015

Honkanen, Anita

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Marraskuu 2017

Sivumäärä: 58

Liitteitä:5

Asiasanat: turvapaikanhakija, väliaikaismajoitus, ohjaaja, kokemukset

Suomeen saapui vuonna 2015 ennätysmäärä turvapaikanhakijoita. Maahanmuuttovirasto valtuutti Suomen Punaisen Ristin avaamaan väliaikaismajoituspisteitä ja vastaanottokeskuksia, jotta turvapaikanhakijat saatiin majoitettua. Muitakin tahoja avasi väliaikaismajoituspisteitä, mutta niitä ei esitellä tässä opinnäytetyössä. Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Turun vastaanottokeskuksen väliaikaismajoituspisteissä työskennelleiden ohjaajien kokemuksia väliaikaismajoitusajalta vuoden 2015 syksyllä.

Tässä opinnäytetyössä käytettiin laadullista tutkimusotetta ja menetelmässä oli tapaustutkimuksen, narratiivisen tutkimuksen piirteitä. Siihen osallistui 4 ohjaajaa Turun vastaanottokeskuksen eri väliaikaismajoituspisteistä. Tutkimuksessa käytettiin kerronnallista haastattelumenetelmää, kuvatyöskentelyä ja teemahaastattelua. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Saatu aineisto teemoteltiin.

Tässä opinnäytetyössä ohjaajat kuvailivat väliaikaismajoitusaikaa työtehtävien kautta. Syksyä 2015 kuvataan sekä työntäyteisenä, että kokemuksellisesti rikkaana ajanjaksona. Tutkimusaineistosta huokuu ohjaajien saama hyvä palaute turvapaikanhakijoilta. Useat ohjaajat mainitsivat myönteisen palautteen antavan voimia työhön. Työ oli antoisaa ja koettiin merkitykselliseksi.

Tässä opinnäytetyössä havaittiin parannusehdotuksia liittyen ohjaajien perehdytykseen ja vapaaehtoistyön ohjaamiseen. Esimiehen tärkeyttä toimintaa ohjaavana henkilönä korostettiin. Henkilökunnan mukaan tulo heti väliaikaismajoitusta rakennettaessa on äärimmäisen tärkeää. Ohjaajien riittävä resurssointi heti aloitusvaiheessa on haasteellista, mutta tärkeää.

ASYLUM SEEKERS TEMPORARY ACCOMMODATION EXPERIENCED BY REFUGEE DIRECTOR IN 2015

Honkanen, Anita

Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

november 2017

Number of pages:58

Appendices:5

Keywords Asylum seeker, temporary accommodation, refugee director, experience

A massive number of asylum seekers came to Finland in 2015. The Finnish Immigration Service authorized the Finnish Red Cross to open temporary accommodation and reception centers in order to accommodate asylum seekers. This survey examines the experiences of the instructors working at temporary accommodation at the Turku Reception Center in the autumn of 2015.

This is a qualitative case survey. Four refugee directors participated at the various temporary accommodations at the Turku reception center. The survey used a narrative interview method, visual artwork and theme interview. The interviews were recorded and transmitted. The material obtained was sampled by listening to the material content of the material.

In this thesis, the refugee director described temporary accommodation time through job assignments. Fall 2015 will be described as both laborious and experientially rich in time. The research material is inspired by the good feedback from refugee directors on asylum seekers. Several refugee directors mentioned positive feedback to give the work force. The work was rewarding and felt meaningful.

In this thesis, suggestions for improvement were found regarding the refugee directors guidance and volunteering. The importance of the supervisor as a person guiding the activity was emphasized. According to the staff, the arrival immediately after the construction of a temporary accommodation is of utmost importance. Refugee directors resource allocation for directors right from the start is challenging but important.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TURVAPAikka SUOMESSA?	7
2.1	SPR turvapaikanhakijan majoittajana	7
2.2	Turvapaikanhakuprosessi	8
2.3	Turvapaikka EU:ssa	10
3	TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET, METODOLOGIASTA, JA EETTISIÄ NÄKÖKULMIA	11
3.1	Keskeisiä käsitteitä	11
3.2	Tutkimuksen metodologia ja tutkimusmenetelmät	16
3.2.1	Kerronnallinen haastattelu	17
3.2.2	Kuvan tuottaminen	18
3.2.3	Teemahaastattelu	19
3.2.4	Haastateltavat	20
3.2.5	Väliaikaismajoituksen ohjaajien yhteistyöverkosto	21
4	KYSELYN TULOKSIA: KOKEMUKSIA VÄLIAIKAISMAJOITUKSEN JÄRJESTÄMISESTÄ	24
4.1	<i>“... mitä pitäis tehdä.”(Perehdytys)</i>	24
4.2	<i>“...muuten lähtee lapasista...”(Esimiestyö)</i>	27
4.3	<i>“...tehtiin töitä, kovalla innolla...”(Henkilökuntaresurssit)</i>	28
4.4	<i>“...katotaan nyt viikko pari eteenpäin...”(Työvuorot)</i>	29
4.5	<i>“...puhelimella soitettiin, jos tuli joku...”(Raportointi)</i>	31
4.6	<i>“...me käytiin helloja joskus pienentelemässä...”(Ruokahuolto)</i>	33
4.7	<i>“... me yritettiin tehdä se velvoitteeksi...”(Työ- ja opintotoiminta)</i>	35
4.8	<i>“...bussilasteittain miehiä...”(Turvallisuus)</i>	36
4.9	<i>“...kun ihmiset tykkää tehdä ...”(Vapaaehtoistyö)</i>	38
4.10	<i>“...isot tunteet ääneenkin...”(Henkinen jaksaminen)</i>	40
4.11	Yhteenveto tutkimusaineistosta	42
5	TUTKIMUKSEN ANALYYSIA JA ARVIOINTIA	47
5.1	Erilaisten haastattelumenetelmien anti aineistolle	48
6	POHDINTAA TUTKIMUSTULOKSISTA	49
	LÄHTEET	54
	KUVAT:	57
	KUVIOT:	58
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Vuonna 2015 Suomeen saapui 32 478 turvapaikanhakijaa. Suurin osa heistä saapui elokuun ja joulukuun välisenä aikana. (Maahanmuuttovirasto 67180. 7.) Toiminnassa olevat vastaanottokeskukset eivät pystyneet majoittamaan niin suurta määrää pakolaisia kuin olisi ollut tarvetta. Tarvittiin väliaikaisia majoituspisteitä koko maahan. Turvapaikanhakijoiden rekisteröinti ja majoittaminen kuuluivat Maahanmuuttoviraston valvomiin tehtäviin. Maahanmuuttovirasto pyysi Suomen Punaista Ristiä avaamaan väliaikaismajoituspisteitä. Väliaikaismajoituspisteitä avattiin entisiin varuskuntiin, hotelleihin ja kouluihin. Pääasia oli, että jokainen tulija saatiin majoitettua sisätiloihin. (SPR 2017, 2)

Väliaikaismajoituspisteet olivat lyhytaikaiseksi tarkoitettuja paikkoja, joissa turvapaikanhakijoiden oli tarkoitus odottaa, kunnes vastaanottokeskuksessa vapautuu majoitustilaa. Väliaikaismajoituspisteet purettiin sitä mukaa, kun turvapaikanhakijat saatiin siirrettyä vastaanottokeskuksiin. Toinen näistä haastatelluun valituista väliaikaismajoituspisteistä purettiin keväällä 2016. Toinen väliaikaismajoituspiste jatkoi toimintaansa vastaanottokeskuksena.

Suomen Punainen Risti toimii Maahanmuuttoviraston kanssa yhteistyössä järjestäen turvapaikanhakijoille majoituspalveluja vastaanottokeskuksissaan. Suomen Punaisella Ristillä oli vuoden 2015 jälkeen Suomessa useita kymmeniä, jollei satoja väliaikaismajoituspisteitä. Tämä opinnäytetyö syntyi tarpeesta tuoda esiin kokemuksia väliaikaismajoituksen järjestämisestä ruohonjuuritasolla. Tutkimukseen osallistuneet ohjaajat edustivat pientä otosta vuoden 2015 väliaikaismajoituksen henkilökunnasta. Tutkimukseen osallistuneet ohjaajat olivat tulleet Suomen Punaisen Ristin (SPR) palvelukseen joko suoraan toimeen palkattuna tai vapaaehtoistyöstä. He jatkoivat väliaikaismajoituksen purkamisten jälkeen työntekijöinä vastaanottokeskuksissa.

Turvapaikanhakijoiden majoituksesta ja vastaanottokeskustoiminnasta on jonkin verran tutkimusaineistoa. Esimerkkeinä tutkimuksista mainittakoon Pasi Raudan tutkimus (Rauta 2010) vastaanottokeskuksen nopean käynnistämisen

tuomista haasteista perehdytykselle. Esa Ojala tutki kiintiöpakolaisten asiakastyytyväisyyttä (Ojala 2011). Kemin vastaanottokeskuksessa on tehty tyytyväisyyskysely (Heikkilä 2011). Lammin vastaanottokeskuksessa on tutkittu perhetyömallia (Hekkinen & Jauhiainen 2013). Helve kumppaneineen tutki turvapaikanhakijoiden terveydenhuollon toteutumista vuosina 2015–2016 (Helve, Tuomisto, Tiittala ja Puumalainen 2016). Yleisimmin on tutkittu monikulttuurista työtä, vapaaehtoistyötä, asiakastyön uhka- ja vaaratilanteita ja niin edelleen vastaanottokeskusnäkökulmasta (Arvola 2014, Heikkilä 2011, Oljakka 2017, Kukkohovi 2016, Kukkonen 2016, Tikka & Luukkonen 2015) Väliaikaisesti hätämajoitusajan tutkimuksia ei löytynyt ammattikorkeakoulujen tutkimuksina. Minna Lähteenmäki on tehnyt lapsista turvapaikanhakijoina väitöskirjan (Lähteenmäki 2013).

Tämän tutkimusprosessin aikana Suomen Punainen Risti teetti sisäisen arvioinnin toiminnastaan ajanjaksosta aikavälillä syyskuu 2015 – lokakuu 2016. Tutkimus on nimeltään ”Kaikki saivat katon päänsä päälle, Turvapaikanhakijoiden vastaanotto-operaation arviointi Suomen Punaisen Ristin järjestöllisestä näkökulmasta”. Tutkimukseen osallistuivat esimiestason ja johtotason toimijat. Tutkimus on SPR:n sisäiseen käyttöön tarkoitettu ja siten julkaisematon. (SPR 2017).

2 TURVAPAikka SUOMESSA?

2.1 SPR turvapaikanhakijan majoittajana

Suomen Punaisen Ristin (SPR) toiminta turvapaikanhakijoiden majoittajana perustuu sopimukseen Maahanmuuttoviraston kanssa. Suomen Punaisen Ristin asema viranomaisia tukevana yhdistyksenä perustuu lakiin Suomen Punaisesta Rististä 238/2000 ja asetukseen Suomen Punaisen Ristin tehtävästä avustaa viranomaisia ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa rauhan ja sodan aikana (Asetus 811/2005). Suomessa on muitakin toimijoita turvapaikanhakijoiden majoituspalveluja tarjoavina instansseina. Yrityksiä, yhteisöjä, kirkko ja valtio ovat järjestäneet väliaikaismajoitusta ympäri Suomea. Majoitusta ovat järjestäneet mm. Helsingin kaupunki, Hoivapalvelu Valkokulta Oy, Luona Oy, Hemcare Heinola OY, Pihlajalinna OY, Kajaanin kaupunki, Kotkan kaupunki, Medivida Oy jne. (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.)

Suomen Punainen Risti tarjoaa vastaanottokeskustoimintaa ja tarvittaessa hätä- ja väliaikaismajoitusta Maahanmuuttoviraston pyynnöstä. Suomen Punainen Risti avaa ja sulkee vastaanottokeskuksia ja väliaikaismajoituksia Maahanmuuttoviraston linjauksen mukaan. Maahanmuuttovirasto antaa medialle tiedotteita majoitustilojen avaamisesta ja sulkemisesta tarvittaessa. (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.)

Turvapaikanhakija-aallon seurauksena Suomeen syntyi vuonna 2015 joulukuun loppuun mennessä SPR:n ylläpitämänä 71 vastaanottokeskusta (Kuva 1) ja 20 väliaikaismajoituspisteitä sekä 16 alaikäisyksikköä. Vuoden 2015 loppuun mennessä uusia työntekijöitä oli rekrytoitu 1500. Vapaaehtoisia oli yli 8000. Heidän lisäksi operaatiossa työskenteli yli 100 henkilöä kansainvälisen avustustyön henkilöreservistä. (SPR 2017, 6)

Suomen Punainen Risti ylläpitää kahta pysyvää vastaanottokeskusta. Toinen niistä on Turun vastaanottokeskus. Turun vastaanottokeskus ylläpiti ja koordi-

noi väliaikaismajoituskeskuksia Paattisella, Tortinmäessä, Mynämäellä, Heinäkassa, Linnankadulla, Pernossa ja Laitilassa. Laitilan väliaikaismajoitus muuttui vastaanottokeskukseksi 1.1.2016. Muut väliaikaismajoituspisteet sulkeutuivat vuoden 2016 aikana. (SPR 2017, 6)

2.2 Turvapaikanhakuprosessi

Suomessa kansainvälistä suojelua hakevien vastaanotosta on säädetty laki 746/2011. Se määrittää toimeenpanovallan ja -vastuun Maahanmuuttovirastolle. Turvapaikanhakuprosessi alkaa sillä, että pakolainen ylittää Suomen rajan ja ilmoittautuu poliisille tai rajavartiostolle turvapaikanhakijaksi. Pakolainen voi hakea turvapaikkaa, mikäli hänellä on perustellusti aihetta epäillä joutuvansa kotimaassaan vainon kohteeksi. Turvapaikkaa ei voi hakea ulkomailta käsin, vaan pakolaisen on haettava sitä Suomen rajojen sisällä. (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta 746/2011.)

Poliisi tai rajavartiolaitos kirjaa turvapaikanhakijan henkilötiedot ja ottaa biometriset tunnisteet, kuten sormenjäljet ja valokuvan. He tekevät myös tarvittavat rekisteritarkistukset, eli tarkistavat onko turvapaikanhakija rekisteröitynä turvapaikanhakijaksi toiseen maahan. Rekisteröimisen ja biometrinen tunnistamisen (sormenjäljet, kasvokuva) ottamisen ajan turvapaikanhakija asuu ns. transit-keskuksessa, joka on esimerkiksi Turun vastaanottokeskus Pansiossa. Jos transit-keskuksessa ei ole tilaa, voidaan vastaanottokeskuksen alaisuuteen perustaa väliaikaismajoitusyksikkö/ -yksikköjä. (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.)

Rekisteritarkistusten jälkeen turvapaikanhakijan hakemus siirtyy Maahanmuuttoviranomaisen käsittelyjonoon. Turvapaikanhakija odottaa tässä vaiheessa kutsua turvapaikkapuhutteluun vastaanottokeskuksessa. (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.) Turvapaikanhakija voi asua ilmaiseksi vastaanottokeskuksessa turvapaikkaprosessin käsittelyn ajan. Hän voi asua myös vastaanottokeskuksen ulkopuolella yksityismajoituksessa. Tällöin hän joutuu maksamaan kustannukset itse (infopankin www-sivut 2017).

Jos turvapaikanhakija on rekisteröitynyt turvapaikanhakijaksi jossain toisessa maassa, tai turvapaikanhakijalla on jo oleskelulupaa turvallisessa maassa, turvapaikanhakija käännytetään takaisin. Tällöin puhutaan ns. Dublinin sopimuksesta ja sen käytäntöön panosta. Käytännössä poliisi poistaa turvapaikanhakijan maasta. (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.)

Jos turvapaikanhakija ei ole rekisteröity muuhun maahan, Maahanmuuttovirasto ilmoittaa turvapaikanhakijalle puhutteluajat. Turvapaikkaprosessin käsittelyaika pyritään ilmoittamaan turvapaikkapuhuttelun yhteydessä. Vuoden 2015 turvapaikkapuhuttelussa tähän ei ole kyetty. Käsittelyajat ovat venyneet yli vuoden pituiseksi, kun ne aikaisemmin ovat olleet noin 160 vrk. (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.)

Turvapaikkapuhuttelussa Maahanmuuttovirasto selvittää turvapaikanhakijan henkilöllisyyden ja matkustusreitit sekä sen, voidaanko turvapaikkahakemus käsitellä Suomessa. Turvapaikkapuhuttelussa turvapaikanhakijalta kysytään mahdollisimman tarkasti syyt, joiden takia turvapaikkaa haetaan. Kaikki asiakirjat, jotka kertovat kuka turvapaikanhakija on, nopeuttavat käsittelyä. Maahanmuuttovirasto tutkii, voidaanko turvapaikanhakijalle myöntää oleskelulupaa. Päätöksen ilmoittaa poliisi tai Maahanmuuttovirasto.

Positiivisen päätöksen jälkeen turvapaikanhakija saa oleskelulupakortin postitse. Tämän jälkeen alkaa suomalaisen yhteiskuntaan rekisteröityminen. Negatiiviseen päätökseen voi hakea oikaisua hallinto-oikeudesta. Hallinto-oikeuden käsittelyn ajan turvapaikanhakija odottaa vastaanottokeskuksessa päätöstä. Jos päätös on myönteinen, turvapaikanhakija saa oleskeluluvan. Kielteiseen päätökseen voi hakea valituslupaa korkeimmasta oikeudesta. Jos valituslupa myönnetään, turvapaikanhakija odottaa käsittelyn ajan vastaanottokeskuksessa. Muutoin hänet voidaan karkoittaa maasta. (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.) (Liite 2)

2.3 Turvapaikka EU:ssa

Vuonna 2015 Euroopan unionin alueella anoi turvapaikkaa yli 1.2 miljoonaa ihmistä. Vuonna 2016 turvapaikanhakijoita oli suurin piirtein saman verran. Suurimman osan turvapaikanhakijoista rekisteröi Saksa, yli 70%. (Eurostat 2016a). Turvapaikanhakijoista 2015 syyrialaisia oli 29%, afganistanilaisia oli 14%, irakilaisia 10%. Muita merkittäviä maita olivat Kosovo, Albania ja Pakistan.

Ensimmäisen oikeusasteen päätöksistä vuonna 2016 koko EU:n alueella positiivisia päätöksiä turvapaikkaprosessista sai 61% kun Suomessa positiivisia päätöksiä sai 34%. Vertailun vuoksi Ruotsissa myönteisiä päätöksiä sai 69%, Saksassa 69%, Tanskassa 68% ja Italiassa 39%. Suomea vähemmän myönteisiä päätöksiä annettiin Irlannissa 23%, Kreikassa 24%, Ranskassa 33% Unkarissa 8% Puolassa 12% ja islannissa 12 %. (Eurostat 2016a.)

Suomi on sitoutunut noudattamaan EU:n sopimuksia niiltä osin, mitä Suomi on allekirjoittanut. Euroopan Unioni määrittää turvapaikkapolitiikkansa tavoitteet näin:

”Tavoite on yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden turvapaikkamenettelyt ja luoda yhteinen turvapaikkajärjestelmä. Tarkoituksena on antaa asianmukainen asema kaikille kansainvälistä suojelua tarvitseville kolmansien maiden kansalaisille ja varmistaa palauttamiskiellon periaatteen noudattaminen.” (Euroopan parlamentti www-sivut 2017)

Turvapaikkaprosessissa on vielä kehitettävää, jotta kaikki EU:n alueen valtiot olisivat samalla tasolla turvapaikanhakijoiden käsittelyssä. Osittain siitä osoituksena on turvapaikkaprosessien myönteisten päätösten prosenttijakauman suuri hajonta.

3 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET, METODOLOGIASTA, JA EETTISIÄ NÄKÖKULMIA

3.1 Keskeisiä käsitteitä

Tässä tutkimuksessa käytetään Maahanmuuttoviraston määrittämiä käsitteitä. Rajausta on tehty sen takia, että Maahanmuuttovirasto on Suomessa alan päättävä viranomais. Mediassa käytetyt määritelmät ovat hyvin sekalaisia ja esimerkiksi turvapaikanhakijasta saatetaan käyttää määritelmää pakolainen. Kyseessä on kuitenkin kaksi eri statusta. SPR käyttää pääosin samoja määritelmiä Maahanmuuttoviraston kanssa, mutta määritelmät väliaikaismajoituksesta ja hätämajoituksesta ovat hiukan poikkeavat Maahanmuuttoviraston määritelmistä.

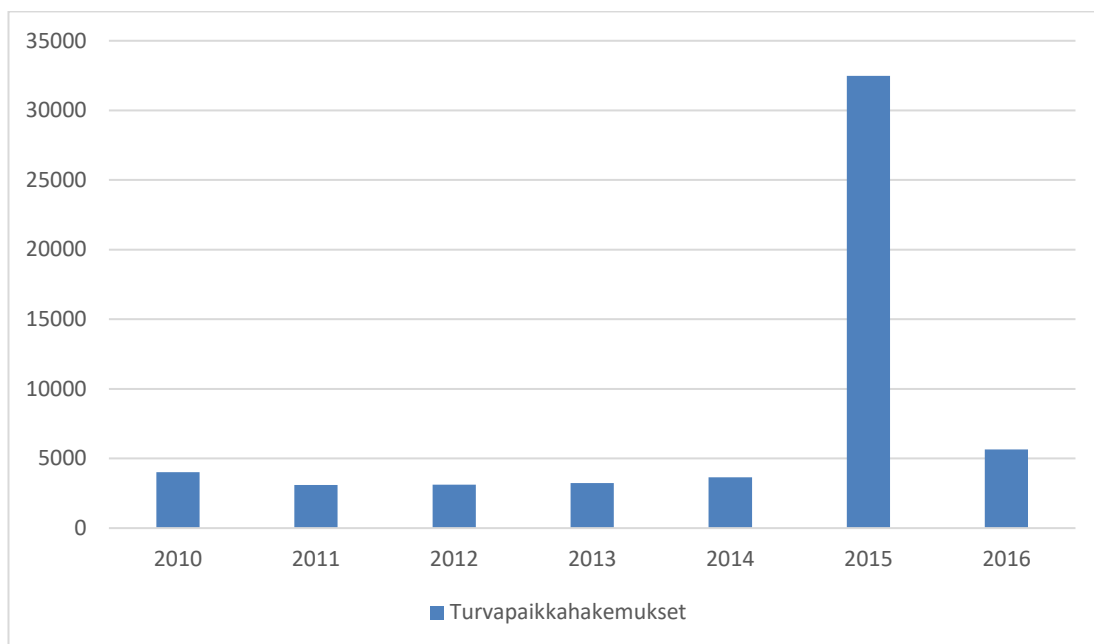
Turvapaikanhakija

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojelua ja lupaa asua vieraassa maassa. Hän hakee turvapaikkaa siitä maasta, missä hänen on tarkoitus hakea oleskelulupaa. Suomea sitoo sen allekirjoittama YK:n ihmisoikeuksien yleismaallisen julistus, jonka 14. artiklan mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus hakea turvapaikkaa vainon kohteeksi joutumisen takia. (Miettinen et al. 2013, 175). Maahanmuuttovirasto määrittää turvapaikanhakijan näin:

”Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle annetaan turvapaikka”. (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.)

Tutkittavien väliaikaismajoitusten asiakaskunnasta (vuonna 2015) suurimman ryhmän muodostivat irakilaiset. Tilastollisestikin heitä oli huomattava määrä koko maan turvapaikanhakijoista. Irakilaisia oli 20 484 henkilöä. Seuraavana tulivat afgaanit (5 214), somalit (1 981) ja syyrialaiset (877) ja albaanit (762). Miehiä oli 81% hakijoista. Alaikäisiä turvapaikanhakijoita oli 3024 henkeä. Suuri osa afgaaneja (1915 henkeä). (ENM 2016, 18). Alaikäisiä varten perustettiin omia alaikäisyksiköitä. Vuonna 2016 turvapaikanhakijoita oli 5651

henkeä. Lähtömaat kuten vuonna 2015. Irakilaisia oli 1247 henkeä. Seuraavana afgaanit 757 henkeä, syyrialaiset 602 henkeä, somalit 432 henkeä ja eritrealaiset 279 henkeä. (EMN 2017, 38.) Kuvio 1 näkee, kuinka poikkeuksellinen vuosi 2015 oli aikaisempiin vuosiin verrattuna. Turvapaikanhakijamäärät räjähtivät pilviin.

Kuvio 1. Turvapaikkahakemuksen vuosina 2010–2016. Lähde ENM 2017,38.

Pakolainen

Usein turvapaikanhakijoista puhutaan pakolaisina. Määritelmät eivät ole synonyymejä, vaikka niitä käytetään sekaisin mediassa. Pakolainen on Maahanmuuttoviraston määritelmän mukaan:

“Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi” (Maahanmuuttovirasto 11.5.2017)

Sekaannus termeissä saattaa tulla siitä, että turvapaikanhakija, joka on saanut Suomesta oleskeluluvan, saa Suomessa pakolaisaseman. Tai kuten Maahanmuuttovirasto asian määrittää:

”Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen. ” (Maahanmuuttovirasto 11.5.2017)

Näitä kahta termiä käytetään sekaisin, vaikka pakolaisaseman saanut henkilö on hyväksytty saamaan turvapaikan Suomessa ja on siten laillisesti Suomessa. Turvapaikanhakijakin on laillisesti Suomessa hakemuksensa käsitellyn ajan. Vasta jos turvapaikkahakemuksista tulee kielteinen päätös, ja henkilö sitä huolimatta jää Suomeen, hänellä ei ole siihen laillista lupaa. Tällaisista henkilöistä puhutaan myös paperittomina henkilöinä.

Wikipedian mukaan Suomessa on ollut pakolaisaaltoja ennenkin. Esimerkiksi vuosien 1917–1922 välisenä aikana Venäjältä pakeni Suomen kautta kymmeniä tuhansia venäläisiä. Vuonna 1919 rekisteröitiin yli 15 000 venäläistä. Vuonna 1922 pakolaisia arveltiin olevan noin 35 000. Suomeen on paennut myös suomensukuisia inkeriläisiä ja itäkarjalaisia. (Wikipedian www-sivut 2017, Yle uutiset www-sivut 6.2.2016)

Väliaikaismajoitus

Väliaikaismajoitus tarkoittaa majoittamista lyhytaikaisesti, muutaman viikon ajan muualla kuin vastaanottokeskuksessa (Turvapaikanhakijoiden vastaanoton valtakunnallinen valmiussuunnitelma 2011). Tämä järjestely toteutetaan, kun vastaanottokeskuksissa ei ole vapaita majoituspaikkoja. Väliaikaismajoitus järjestetään usein lattiamajoituksena kouluissa ja muissa vastaavissa nopeasti löydettävissä majoitustiloissa. Väliaikaismajoitus tapahtuu vastaanottokeskuksen tai kauttakulkukeskuksen (transit- keskus) alaisena erillisenä yksikönä.

Väliaikaismajoitusta tarjotaan silloin, kun maahan saapuu suuri määrä ulkomaalaisia, jotka hakevat turvapaikkaa. Maahantulon edellytysten selvittäminen vaatii silloin enemmän aikaa. Väliaikaismajoituspisteet ovat kooltaan 20–150 hengen majoitusyksiköitä. Väliaikaismajoitukseen siirretyt henkilöt ovat lähtökohtaisesti rekisteröity transit-keskuksissa. Väliaikaismajoituksessa asukkaille

maksetaan vastaanottorahaa ja asiakkaille tarjotaan rajoitetusti vastaanotto-keskuspalveluja, kuten terveydenhoitoja ja sosiaalipalveluja. (Turvapaikanhakijoiden vastaanoton valtakunnallinen valmiussuunnitelma 2011.)

Hätämajoitus

Hätämajoitus tarkoittaa majoittumista vastaanottokeskuksen tilapäiseen, lyhytaikaiseen majoitukseen sopivissa tiloissa kuten käytävillä, auloissa ja ruokasaleissa. (Turvapaikanhakijoiden vastaanoton valtakunnallinen valmiussuunnitelma 2011.) Vastaanottokeskuksen juhlasalin ja koulutilojen muuttaminen majoitustiloiksi on hätämajoitusta. Hätämajoitukseen turvaudutaan silloin, kun turvapaikanhakijaa ei saada majoitettua vastaanottokeskuksen tai transit-keskuksen normaalipaikoille.

Maahanmuuttovirasto määrittää kunkin vastaanottokeskuksen majoituspaikkaluvun. Joskus maahan voi tulla normaalia suurempi määrä turvapaikanhakijoita. Heitä sijoitetaan ensin vastaanottokeskukseen normaaleille majoituspaikoille. Jos normaalipaikat eivät riitä, turvapaikanhakijoita voidaan lyhytaikaisesti majoittaa yleisiin tiloihin, kuten aulatiloihin. Turun vastaanottokeskuksen alaisissa vastaanottokeskuksissa ja väliaikaismajoitusyksiköissä oli 24.9.2015 1965 turvapaikanhakijaa (SPR, 13.5.2017). Turvapaikanhakijoiden määrän kasvu oli huomattava verrattuna aikaisempiin vuosiin. Vastaanottokeskuksen kaikki mahdolliset majoituspaikat olivat käytössä. Turvapaikanhakijoita majoitettiin juhlasaliin, koululuokkaan, käytäville ja viimein jopa pihalle pystytettyyn telttaan. (Yle uutiset [www-sivut](http://www.sivut) 2.9.2015)

Vastaanottokeskus

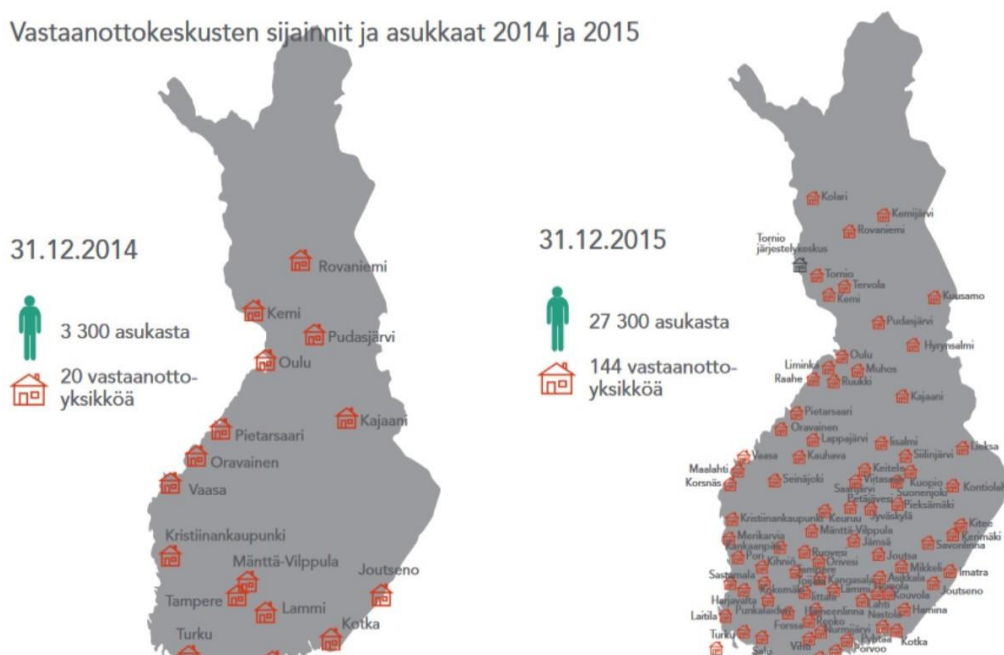
Vastaanottokeskus (Vok) on paikka, jossa turvapaikanhakija odottaa turvapaikkaprosessin tulosta. Hän käy turvapaikkakuulustelussa ulkomaalaispoliisilla vastaanottokeskuksesta käsin. Turvapaikanhakija saa vastaanottopalvelut siitä vastaanottokeskuksesta, jonka asiakkaaksi hänet on rekisteröity. Vastaanottopalveluilla tarkoitetaan majoitusta, sosiaali- ja terveyspalveluja, vas-

taanottorahaa, tulkkausta sekä työ- ja opintotoimintaa. Palveluiden tarkoituksena on turvapaikanhakijoiden toimeentulon ja hyvinvoinnin turvaaminen turvapaikkaprosessin käsittelyn ajan. (Maahanmuuttovirasto 67180, 4.)

Vastaanottokeskusten määrä vaihteli paljon vuoden 2015 aikana. Vuoden 2014 lopussa vastaanottokeskuksia oli 28. Elokuuhun 2015 mennessä vastaanottokeskuksia oli suljettu muutama. Esimerkiksi Punkalaitumen vastaanottokeskus suljettiin 11/2014. (YLE 25.6.2015) Lukumäärä oli tuolloin 25 vastaanottokeskuksesta. Vuoden 2015 lopun mennessä vastaanottokeskuksia oli avattu noin 200 kpl (ENM 2016, 22) Näissä luvuissa on vain vastaanottokeskukset. Kuviosta 1 näkee, kuinka paljon tilanne muuttui vuoden aikana vastaanottokeskustiheydessä.

Väliaikaismajoituspisteitä oli huomattavasti enemmän. Turun vastaanottokeskuksellakin oli useita väliaikaismajoituspisteitä. Väliaikaismajoituspisteiden määrästä ei ole esitetty lukuja. Maahanmuuttovirasto avasi ja sulki vastaanottokeskuksia sekä väliaikaismajoituspisteitä sen aikaisen majoitustarpeen mukaan.

Vastaanottokeskusten sijainnit ja asukkaat 2014 ja 2015

Kuva 1. Vastaanottokeskusten sijainnit ja asukkaat 2014 ja 2015. Lähde Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.

Transit-keskus (kauttakulkukeskus)

Transit-keskuksessa turvapaikanhakijoille tehdään terveystarkastukset ja hänet rekisteröidään. Sen jälkeen hänet siirretään odottamaan puhutteluja vastaanottokeskukseen. Turvapaikanhakija on transit-keskuksessa korkeintaan kolme kuukautta. Terveystarkastuksessa turvapaikanhakijoilta seulotaan tartuntataudit ja tarkastetaan rokotukset. Aikuinen turvapaikanhakija on oikeutettu vain kiireelliseen ja välttämättömän hoitoon. Lapset ja odottavat äidit saavat samat terveystarkastukset kuin suomalaiset lapset ja odottavat äidit. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2017.) Turun vastaanottokeskus on yksi transit-keskuksista. Muita transit-keskuksia on muun muassa Oulussa, Helsingissä ja Joutsenossa. Oulun ja Joutsenon vastaanottokeskukset ovat valtion ylläpitämiä. (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017.)

3.2 Tutkimuksen metodologia ja tutkimusmenetelmät

Tämän opinnäytetyöni tutkimuksellinen osuus on laadullinen, kvalitatiivinen haastattelututkimus, jossa on narratiivisen tutkimuksen piirteitä. Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä ohjaajatasen kokemuksista palautetta väliaikaismajoituksen järjestämisestä Suomen Punaiselle Ristille. Aineisto kerättiin kolmella toisiaan täydentävällä menetelmällä, kerronnallisella haastattelulla, kuvatyöskentelyllä ja teemahaastattelulla. Tämän opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä kokemuksia ohjaajilla on väliaikaismajoitusajalta?
2. Millaisia kehittämis ehdotuksia tutkimusaineisto antaa SPR:lle väliaikaismajoitustoiminnan kehittämiseksi?

Tutkimuksen toivotaan tuovan osaltaan näkökulmia väliaikaismajoituksen kehittämiseen ja laadun parantamiseen. Tutkimuksen toteuttaminen ohjaajatasolta on täydentävä jo tehtyyn tutkimukseen järjestöä lla.

3.2.1 Kerronnallinen haastattelu

Kerronnallinen haastattelu on menetelmä, jossa haastateltavat kertovat mahdollisimman itsenäisesti kokemuksistaan ja muistoistaan kysytystä aihepiiristä (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 191.) Kerronnallisen haastattelun ideana oli varmistaa, että ohjaajat saivat ilmaista kokemuksiaan ilman ulkoista kontrollia aihevalinnoista. Kuten Hyvärinen & Löyttyniemi toteavat, laadullinen haastattelu sisältää aina kertomuksia. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 191.) Kertomukset ja tapahtuman ainutkertaisuus ohjasivat valitsemaan laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimusmetodin. Kuten Alasuutari toteaa:

”Ei ole olemassa, eikä edes jälkikäteen konstruoitavissa joidenkin muuttujien suhteen erilaista historiallista tilannetta, joissa toisissa talvisota on syttynyt, ja toisissa ei.” (Alasuutari 2011, 31.)

Hirsjärvi, Remes & Sajavaara esittävät laadullisista tutkimusmenetelmistä erään ryhmittelyn (2006, 156), jonka mukaan tutkimustyyppejä on luokiteltu tutkimuksen mielenkiinnon kohteen mukaan. He kuvaavat neljä mielenkiinnon kohdetta, jotka ovat: kielen piirteisiin, säännönmukaisuuksiin, tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtämiseen sekä reflektioon keskittyvät tutkimustyyppit. Tässä tutkimuksessa haluttiin löytää tietyn aikakauden kuvauksia tekstin ja toiminnan merkityksen ymmärtämisen kautta. Haastatteluista saatua materiaalia teemoiteltiin ja tulkittiin.

Kuvion 2 mukaan laadullinen tutkimus, jota teemoitellaan, edustaa fenomenologista tutkimusta. Toisaalta haastattelumateriaali kuvaa pientä otosta väliaikaismajoitustoiminnassa mukana olevien henkilöiden kokemuksista. Haastattelujen litteroinnista syntyneen tekstin tulkinnassa ja teemoittelussa vaikuttavana tekijänä on tutkijan oma kokemus väliaikaismajoitustoiminnasta kyseisenä ajanjaksona. Näillä edellytyksillä tutkimus halutaan nimetä tapaustutkimukseksi

Kuvio 2 Tutkimustyyppien hahmottaminen tutkimustyyppien ryhmittelyesityksestä, (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2006, 157.)

Toisaalta tutkimus voitaisiin luokitella myös narratiivisen tutkimuksen ominaisuuksien mukaan, koska ilmiöiden merkitys rakentuu ihmisten kertomuksissa. Tutkimalla kertomuksia väliaikaismajoituksesta, voidaan saada ajankuva väliaikaismajoitukseen osallistuneiden ohjaajien kautta. Kuten Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston humanistisen tiedekunnan sivuilla sanotaan, narratiivinen tutkimusstrategia on kiinnostunut kertomuksista tutkimuskohteesta. (Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston humanistisen tiedekunnan www-sivut 20.8.2017, Ruusuvuori, Tiittula & Aaltonen 2005)

3.2.2 Kuvan tuottaminen

Haastateltavaa autettiin muistelemaan väliaikaismajoitusaikaa keskittymällä kuvaamaan jotakin ajanjaksolta mieleen jäänyttä asiaa. Haastateltavia pyydettiin kuvaamaan väliaikaismajoituksen aikaa itse parhaiten katsomallaan tavalla. Kuvan kautta voi ilmaista myös tunteita, joita ajankohdan muisteleminen herätti. Hyvärinen ja Löyttyniemen mukaan kuvamuistia voi käyttää yhtenä mahdollisena haastattelutekniikkana. Haastateltavaa pyydetään palaamaan johonkin ohuesti kerrottuun tilanteeseen ja palauttamaan se mieleen kuvallisen muistin kautta (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 196–198.)

Kuvaa työstettäessä pyydettiin muistelemaan myös niitä tunteita, joita väliaikaismajoituksen ajasta nousee mieleen. Tunteita haluttiin kartoittaa sen takia, että ne kertovat työstä, motivaatiosta tehdä työtä ja työilmapiiristä. Kuvaa sai

käyttää myös muistiinpanon välineenä, jolloin kuvaan voi piirtää niitä asioita, joita haastateltava halusi vielä käsitellä. Kuvaa sai tehdä rauhassa, keskittyen vain kuvan tekemiseen. Joidenkin haastateltavien kohdalla kuvan tekemistä kuitenkin helpotti, jos he saivat jutella samalla aiheesta. Tällöin keskustelu nauhoitettiin ja sitä käytettiin haastattelun materiaalina.

Tutkimuksessa kuvan tekemiseen oli käytössä värikyniä, lyijykyniä, tusseja, erilaisia liituja sekä maalaamiseen tarvittavia materiaaleja kuten vesivärit ja öljyvärit. Paperina olivat A3 ja A4-kokoiset valkoiset paperit. Materiaalien valinnassa haluttiin huomioida mahdollisimman tutut kuvan työstämisvälineet, jotta itse kuvan tekemiseen ei menisi liikaa voimavaroja. Kaikki haastateltavat valitsivat kuvan tuottamisen välineikseen lyijykynät tai värikynät.

Haastattelu toteutettiin rauhallisessa huoneessa, jossa ei käynyt muita ihmisiä. Haastattelu haluttiin rauhoittaa niin, että haastateltavilla oli tilaa antaa ajatusten siirtyä muistoihin. Kuvan tuottamiseen oli varattu aikaa noin 30 minuuttia, mikä oli riittävä aika. Osa haastateltavista keskittyi kuvan tuottamiseen, osa jutteli kuvan teon aikana ajanjaksosta. Kuvan tekemistä ohjeistettiin niin, että kuvaan voisi laittaa muistiin asioita, joista halutaan vielä keskustella. Kuvaan voi liittää myös ajanjaksoon liittyviä tunteita. Kuva voi olla myös abstrakti. Kuvaa käsiteltiin niin, että haastateltava kertoi, mitä kuvassa oli. Tutkija kyseli tarkentavia kysymyksiä sen mukaan, mitä kuvan ymmärtämisen varmistamiseksi oli tarpeen. Kertomus nauhoitettiin ja litteroitiin osaksi materiaalia.

3.2.3 Teemahaastattelu

Viimeisenä vaiheena haastattelussa käytettiin teemahaastattelua. (Hirsjärvi & Hurme. 2000, 48.) Teemahaastattelun aihealueet valittiin Väliaikaismajoitustoppaan teemojen mukaan. Oppaan aihealueiden valinnalla teemahaastattelun aiheiksi haluttiin varmistaa haastattelumateriaalin monipuolisuus.

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan teemahaastattelun ajatuksena on, että haastattelu kohdennetaan tiettyihin aiheisiin. Haastattelu etenee tiettyjen teemojen

varassa. Aineisto puretaan litteroimalla ja teemoitetaan. (Hirsjärvi, S. Hurme, H. 2000, 48.)

SPR:n Väliaikaismajoitusoppaassa on ryhmitelty seuraavat asiat, jotka pitää ratkaista majoitusta järjestettäessä:

- Turvapaikanhakijoiden majoitus
- Henkilökuntaresurssien jako
- Raportoinnin järjestäminen
- Ruokahuollon järjestäminen
- Terveysten hoidon järjestäminen
- Kuljetuksien järjestäminen
- Turvallisuudesta huolehtiminen
- Asiakkaiden vastaanottorahan maksaminen ja
- Vapaaehtoisten rooli väliaikaismajoituksessa

Ryhmittelyä on käytetty haastattelun teemojen pohjana. Kysymyksiä oli hyvin niukasti, koska ajatus oli antaa mahdollisimman avoimet kysymykset haastateltaville. Kysymyksillä ei siis haluttu ohjata vastauksia liikaa.

Haastattelumateriaali teemoitettiin aineistosta nousevien aiheiden mukaan. Vaikka teemahaastattelun teemat olivatkin Väliaikaismajoitusoppaasta, haastattelusta nousi muitakin teemoja esiin. Tällaisia teemoja oli esimerkiksi esimiehen rooli ja vapaaehtoisten toimialueen rajaamisen vastuu.

3.2.4 Haastateltavat

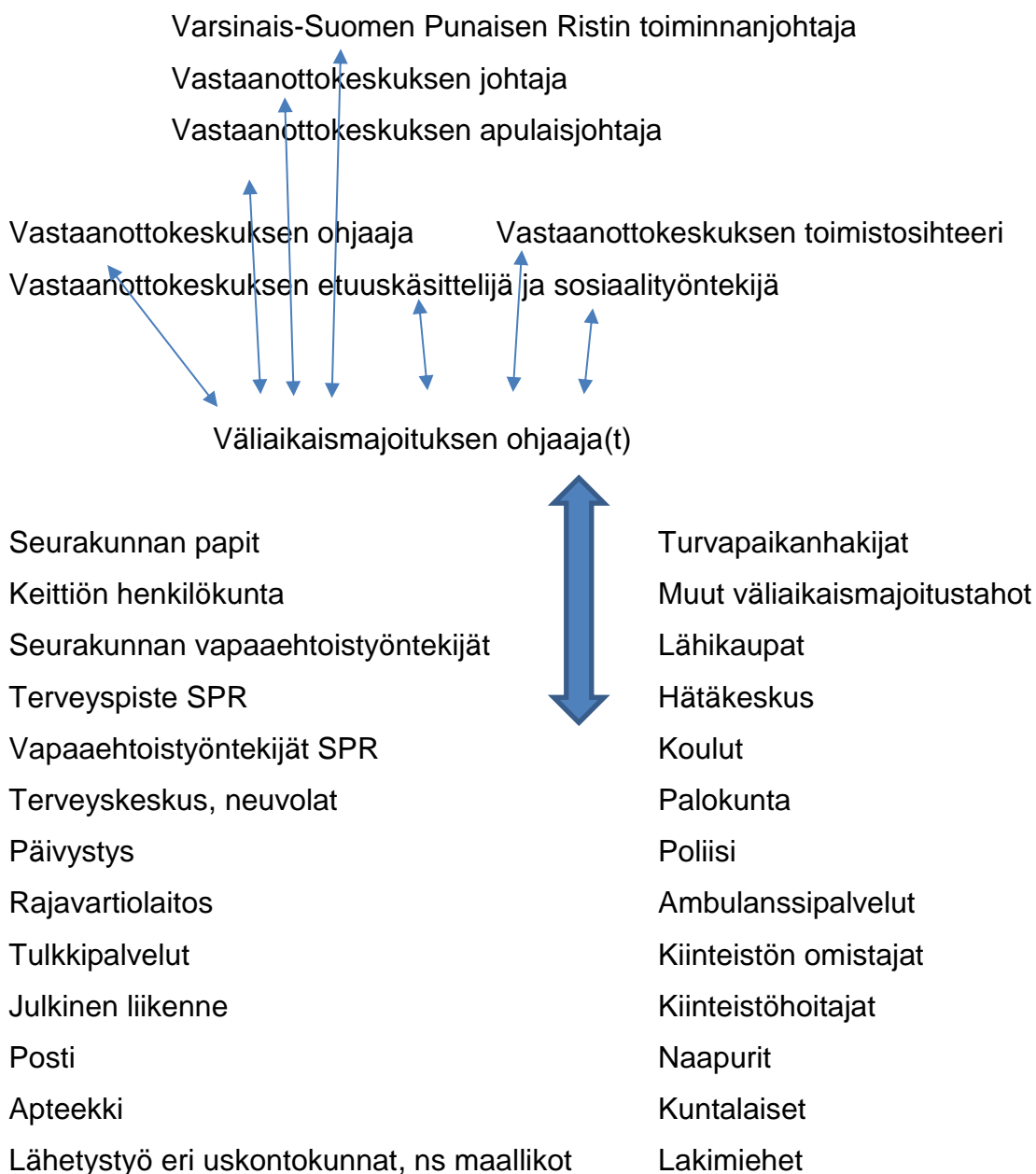
Tutkimus toteutettiin haastattelemalla neljää ohjaajan toimessa toiminutta henkilöä. He ovat toimineet Varsinais-Suomen piirin Turun vastaanottokeskuksen alaisissa väliaikaismajoitusyksiköissä. Väliaikaismajoitusyksiköt ovat olleet toiminnassa aikavälillä syyskuu 2015 - huhtikuu 2016. Väliaikaismajoitusyksiköt ovat majoittaneet tällä aikavälillä noin 350 turvapaikanhakijaa. Väliaikaismajoitusyksiköt toimivat erillään toisistaan eri kaupungeissa. Yhteinen nimittäjä on ollut Turun vastaanottokeskus, jonka alaisina kumpikin väliaikaismajoituspiste toimi.

Haastateltavista kaksi on miehiä, kaksi naisia. Haastateltavat ovat työskennelleet 3–5 kuukautta väliaikaismajoituspisteessä. Tutkimukseen valittiin sellaisia haastateltavia, joilla ei ollut aikaisempaa työkokemusta vastaanottokeskuksesta. Näin jäljiteltiin sitä todellisuutta, jossa oltiin 2015, kun suuri joukko kokemattomia ohjaajia aloitti työskentelyn väliaikaismajoituksessa. Haastateltavien ammatit olivat kaupan alalta, liiketalouden alalta ja sosiaali- ja terveydenhuollon alalta. Kaikilla haastateltavilla oli jokin verran työelämän kokemusta. He ovat tulleet väliaikaismajoituksen ohjaajiksi vapaaehtoistyön ja/ tai suositusten kautta. Heidän toimensa väliaikaismajoituksen ohjaajina eivät ole olleet julkisessa haussa. Työsopimukset on tehty väliaikaismajoituksen ajaksi. Ohjaajat ovat nähneet turvapaikkaprosessin eri vaiheita toimiessaan myöhemmin vastaanottokeskuksessa ohjaajana.

Haastateltavista kaksi on toiminut samassa väliaikaismajoituspisteessä kuin tutkimuksen tekijä. Yhteinen koettu väliaikaismajoitusaika voi vaikuttaa jonkin verran haastatteluaineistoon, sillä haastateltava on voinut viitata yhteiseen kokemukseen. Haastattelijalta on voitu kysyä muistikuvia kyseisestä ajanjaksoista. Haastattelija on pidättäytynyt vastaamasta korostaen tutkijan rooliaan.

3.2.5 Väliaikaismajoituksen ohjaajien yhteistyöverkosto

Väliaikaismajoituksessa työskentelevä ohjaaja on kontaktissa monien yhteistyökumppaneiden kanssa. Tässä kaaviossa on hahmoteltu, kuinka monen toimijan kanssa ohjaajat ovat tekemisissä. Yhteistyöverkosto on väliaikaismajoituspistekohtainen, koska erilaiset sopimukset säätelevät esimerkiksi kiinteistöhuollon tilaamista, ruokailun toimittamista jne. Tämän haastattelun väliaikaismajoituspisteiden ohjaajat toimivat seuraavien toimijoiden kanssa:

Kuvio 3. Väliaikaismajoituspisteen ohjaajan yhteistyöverkostoa haastattelu-kohteissa.

Kuten kuviosta 3 havaitaan, väliaikaismajoituspiste on toimivan vastaanottokeskuksen alainen yksikkö. Vastaanottokeskuksesta johdetaan väliaikaisryhmien toimintaa mm. majoittamalla sinne turvapaikanhakijoita. Vastaanottokeskuksen kautta hankitaan väliaikaismajoituspisteeseen tarvittavat tarvikkeet, välineet ja muu resurssi. Väliaikaismajoituspisteen ohjaajat ovat vastaanottokeskuksen johtajan/ apulaisjohtajan alaisia ja sekä toiminnan ohjeistus, että

perehdytys tulee vastaanottokeskuksen kautta. (SPR 2014) Väliaikaismajoituspisteen kiinteistön omistajan kanssa tehdään yhteistyötä kiinteistön kunnossapitoon liittyvissä asioissa.

Kuvioon 3 on kerätty väliaikaismajoituspisteessä majoittuvien turvapaikanhakijoiden kontakteja kuntaan. Käyttäessään kunnan palveluja turvapaikanhakija kohtaa monia käyttäytymissääntöjä. Ohjauspyynnöt kaupassa asioinnista tai uimahallikäyttäytymisestä osoitetaan väliaikaismajoituspisteen ohjaajalle. Koulusta pyydetään ohjeistamaan lapsia ja vanhempia ohjaajien kautta. Naapureiden kanssa tehdään yhteistyötä mm. kertomalla turvapaikanhakijoille yksityisten alueiden rajoista, joita ovat pensasaidat tai joissakin tapauksissa vain mielikuva yksityisen alueen rajoista. Yhteistyöverkosto kuntaan on vain esi-merkinomainen.

Kuvioon 3 on lisätty myös turvapaikkaprosessiin kuuluvat yhteystyökumppanit poliisi, rajavartiolaitos, lakimies ja tulkkipalvelut. Väliaikaismajoituspisteen toiminta jatkui ajateltua pitempään vuonna 2015. Väliaikaismajoituspisteen oli tarkoitus toimia vain muutaman viikon. Tosiasiassa majoituspisteet toimivat 3-6kk, kunnes ne ajettiin alas tai muutettiin vastaanottokeskuksiksi. Majoitusajan pitkittyessä ohjaajien toimenkuvaan tuli majoituspalvelujen lisäksi vastaanottokeskustyyppistä toimintaa, kuten turvapaikkaprosessin kuulusteluihin liittyviä toimia. Turvapaikanhakijoiden kuljetukset ja kuulusteluaikataulujen tiedottamiset olivat tällaisia tehtäviä.

4 KYSELYN TULOKSIA: KOKEMUKSIA VÄLIAIKAISMAJOITUKSEN JÄRJESTÄMISESTÄ

Haastattelu on rakennettu niin, että haastateltavien itsenäisen muistelemisen kautta saatiin aineistoa väliaikaismajoitusajasta. Sitä on rikastutettu kuvamuis-
telun ja teemahaastattelun kautta. Tulokseksi saatiin monipuolinen haastatte-
luaineisto, jossa kuvataan tunteita, kokemuksia ja alustavia arvioita asioista,
joita haastateltavat haluavat korostaa toimintaa kehitettäessä. Haastatteluai-
neisto teemoitettiin sen mukaan, mitä asioita aineistosta nousi. Kaikki kohdat,
joissa eri haastateltavat kertoivat esimerkiksi perehdytyksestä, kerättiin yh-
teen. Näistä lausunnoista on kirjoitettu ensin yleisellä tasolla ja lainattu aineis-
tosta näytteitä, jotta haastateltavien ääni on saatu kuuluviin.

4.1 “... mitä pitäis tehdä.”(Perehdytys)

Väliaikaismajoituksen järjestämistä leimaa se, että henkilökuntaa tarvitaan no-
peasti. Henkilökunnan perehdytys kuuluu sille vastaanottokeskukselle, jonka
alainen väliaikaismajoituspiste on. Tutkimuksen väliaikaismajoitusyksiköt kuu-
luivat Turun vastaanottokeskuksen alaisuuteen. Tutkimukseen osallistuneet
ohjaajat olisivat kaivanneet tiiviimpää perehdytystä väliaikaismajoituksen oh-
jaajan tehtäviin. Vaikka perehdytystä ohjaajan työhön oli vähän tarjolla, ohjaa-
jat tunsivat olevansa turvassa väliaikaismajoituspisteissä työskennellessään,
kuten yksi ohjaaja kuvasi piirroksessaan. (Kuva 2) Turvallisuuden tunteeseen
vaikuttivat sekä majoituspisteen sijainti, että turvapaikanhakijoiden asenne ja
kiitollisuus turvapaikan johdosta.

Kuva 2. Kuvatyöskentely H1 Turvassa

"Mä olin yksin siellä vokin työntekijänä ja SPR:n työntekijänä aivan yksin. "(H1)

Ohjaajan toimi näyttäytyi ohjaajan kokemuksen mukaan tiedon välittäjänä. Asukas tuli kysymyksineen ja asukkaalle välitettiin toisaalta saatu vastaus. Toinen ohjaaja kertoi saaneensa kunnon evästyksen, mutta ei perehdytystä. Evästys oli saatu vastaanottokeskustyössä olevilta ystäviltä. Turun vastaanottokeskuksesta (jatkossa Pansio) saatu ohjaus oli joko puhelinohjausta tai yleis-tiedotteita. Pansiossa ohjaajat antoivat toimintaohjeita. Joskus ohjausta antoi myös vastaava ohjaaja tai laitoksen johtaja. Riippuen siitä, kuka vastasi puhelimeen, vastaus saattoi olla erilainen.

".... niitä vastauksia ei ole aina saanut niin helpolla. Mitä pitäis toimia ja mitä pitäis tehdä. Ja mikä se vastaus tähän on kenenkin kohdalla. Käytäntöjen kirjo tuntuu olevan laaja."(H3)

Haastateltavien mielestä paras perehdytys olisi ollut paikan päällä annettu perehdytys. Perehdytyksen ajankohta olisi saanut olla heti aloitettaessa. Sekä henkilökunta, että vapaaehtoiset tarvitsivat ohjausta ja perehdytystä. Perehdytyksen sisältöön olisi hyvä kiinnittää huomiota. Mitkä asiat ovat väliaikaismajoituksessa olennaisia ja vaikuttavat esimerkiksi turvallisuuteen tai viranomais-toimintaan.

” ... Varmaan se, ku oli jumalaton vastuu, oli 200 ihmistä ja sä et oikeasti edes tiennyt, mitä niiden kans piti tehdä. Ja kuitenkin sä vastasit kaikesta. Eli tiesit et siellä on isot organisaatiot ympärillä. Rajavartiosto tuli yhtäkkiä hakemaan jotakin ja poliisit soitti sitä ja tätä ja meillä piti olla kokonaishanska kaikesta...”(H4)

Pansiosta tuli perehdyttäjä katsomaan väliaikaismajoituspisteen toimintaa muutaman viikon kuluttua majoituspisteen avaamisesta. Väliaikaismajoitus-kenttä on oma kokonaisuutensa. Sen toiminta rakentuu niihin olosuhteisiin, joissa majoitusta ylläpidetään. Perehdytystä olisi kaivattu enemmän, aikaisemmin ja pitempään kuin oli mahdollista antaa.

” Siin kohtaa olis varmaan enemmän ku yks ihminen ollut perehdyttämässä sitä käytännön työtä tai sitä olis pitänyt olla pikkasen pidempään, mutta siinä kohdassa niitä resursseja ei ollut kyllä.”(H3)

Toisessa tutkimuskohteessa perehdytystä oli hyvin vähän. Pansiosta kävi ohjaaja perehdyttämässä muutaman kerran. Ohjaaja koki väliaikaismajoituspisteen aukaisseen seurakunnan pappien ohjauksen tehtäviin hyvin arvokkaana, vaikkakin jotkin ohjeet olivat myöhemmin tarkasteltuna poikkeukselliset.

” Sit perhepuolella me vähemmän käytiin siellä. Miesten puolella oltiin enemmän. Siellä oli vahtimestari, joka sanoi, että se on heidän koti ja sinne ei mennä ja sellainen linja oli alussa.”(H1)

Tämäkin ohjeistus poistui ajan myötä, kun ohjaajat näkivät ohjauksen tarvetta myös perhepuolella. Perheillä oli paljon kysyttävää, osa kysymyksistä täysin aiheitaan erilaisia kuin muulla turvapaikanhakijaryhmillä. Perheet toivoivat ohjaajien vierailevan myös heidän luonaan.

4.2 “...muuten lähtee lapasista...”(Esimiestyö)

Haastatteluissa kysyttäessä henkilökunnan resurssien jaosta ohjaajat nostivat esiin esimiehen merkityksen väliaikaismajoitustoiminnalle. Ensin he muistelivat, ettei väliaikaismajoituspisteissä ollut esimiestä. Sitten he muistelivat, että ohjeistus tuli Turun vastaanottokeskuksen kautta. Näin he päättelivät, että esimiehen täytyi olla Turun vastaanottokeskuksen johtaja tai vastaava ohjaaja. Virallisesti Turun vastaanottokeskuksen järjestämien väliaikaismajoituspisteiden esimies löytyi Pansiosta. Haastateltavien mukaan väliaikaismajoituspisteeseen olisi tarvittu selkeä johtaja. Virallinen esimies pääsi käymään väliaikaismajoituspisteessä harvoin. Esimiehen läsnäolosta väliaikaismajoituspisteessä oli muun muassa seuraavaa mieltä:

” Heidän pitää pystyä sieltä (vastaanottokeskuksesta) jakamaan ihminen heti alussa, koska muuten lähtee lapasista. Ja jälkikustannuksia maksetaan vuosi tolkulla...Ja sit se, että selkeä johtajaa paikalla. Se et on yksi yli muiden..... Kyllä esimies pitää olla. Pitää olla se, joka päättää ja joka on vastuussa.”(H4)

Esimiehen puuttuminen näkyi myös vapaaehtoisten toiminnassa rajojen ylityksissä. Kukaan ohjaaja ei ehtinyt tai osannut koordinoida vapaaehtoisten toimintaa. Salassapitovelvollisuuden vaikutusta esimerkiksi vapaaehtoisille sallittuihin tiloihin ei tunnettu. Palkatun henkilökunnan puuttuminen alkuaikana näkyi selvimmin seuraavasta haastattelusta:

,

”Ensimmäinen muistikuva sinä päivänä, kun tänne tultiin, niin mä olen niinku aivan ihmeissäni ja ehkä järkyttynyt, ettei ollut ketään työntekijää. Siis palkattua työntekijää. Et vapaaehtoisvoimin sitä vedettiin siinä kohtaa. Mun mielestä se oli niinku, mie en voinut käsittää, että SPR :n kaltaisella organisaatiolla oli näin laajaa toimintaa ja uus toiminta ja ei ole palkattua työntekijää siellä tekevässä sitä päivittäistä hommaa”(H3)

Haastattelussa (H4) mainittuja jälkimaininkeja olivat esimerkiksi vapaaehtoisten edustajien vierailut SPR:n piiriin. Vierailun aiheena olivat kritiikki vapaaehtoisten kohtelusta ja keskustelut siitä, mitkä työt kuuluvat vapaaehtoisille ja mitkä henkilökunnalle. Keskustelut näkyivät ohjaajille niin, että Varsinais-Suomen piiristä tultiin kysymään ohjaajien kommentteja esitettyihin väitteisiin. Kyseessä olivat myöhässä voimaan otetut toimintaohjeet, jotka rajoittivat vapaaehtoisten toimintamahdollisuuksia. Nämä keskustelut ja kokemukset heijastuvat myös SPR:n julkisuuskuvaan myöhemmin juoruina ja lehtiartikkeleina. Haastateltavat mainitsivat, että johtaja, joka tuntee vastaanottokeskusta ja väliaikaismajoitusta koskevat lainsäädännöt, osaa reagoida ajoissa vapaaehtoisten toimintaan ja ohjata toiminnan oikeaan suuntaan. Hän järjestää vapaaehtoisten ja ohjaajien välisiä keskustelutilaisuuksia ja varmistaa, etteivät vapaaehtoiset ole eriarvoisia keskenään henkilökunnan toimesta.

4.3 “...tehtiin töitä, kovalla innolla...” (Henkilökuntaresurssit)

Varsinais-Suomen SPR:n väliaikaismajoituksessa ollut henkilökunta oli kokeamatonta, eikä kokemusta tai koulutusta vaadittu. Heidät palkattiin työhön ajatuksella, että toiminta kestää vain lyhyen aikaa. Palkattu henkilökunta tuli yksikköön siinä vaiheessa, kun toimintaa oli pyöritetty jo jonkin aikaa vapaaehtoisten tai seurakunnan taholta. Molempien yksiköiden esimies oli Turun vastaanottokeskuksessa, mutta hän pääsi käymään paikalla todella harvoin. Joitakin haastateltavia esimiehen vähäinen läsnäolo ei haitannut.

”Mun mielestä sellainen maalaisjärki ja organisointikyky ja niillä pärjää erittäin pitkälle kyllä. Sit ku se ohjaajan pesti alko, niin edelleenki sitä porukkaa oli aika vähän. 5 henkeä palkattu. Niin kaikki tehtiin töitä, kovalla innolla ja varmaan suurella sydämellä ja tunteja laskematta ja homma pyöri niin kuin se pyöri.”(H3)

Haastatteluista kävi ilmi, että henkilökuntaa palkattiin väliaikaismajoitukseen liian vähän. Turun vastaanottokeskuksen alaisiin väliaikaismajoituspisteisiin palkattiin henkilökuntaa vastaanottokeskuksen johtajan toimesta. Toiseen toimipisteeseen pyydettiin ohjaajien toimesta lisää henkilökuntaa. Sinne saatiin palkattua lisähenkilökuntaa kuukauden kuluttua avaamisesta. Toisessa majoituspisteessä lisähenkilökuntaa ei ilmeisesti pyydetty, eikä sitä palkattu koskaan lisää. Osan aikaa turvapaikanhakijat olivat keskenään ilman henkilökuntaa tai vapaaehtoisten/ seurakunnan henkilökunnan ohjauksessa.

” Me pärjättiin työparina, täydennettiin toisiamme. Eikä siitä olisi tullutkaan mitään, jos siellä olisi ollut joku toinen. Siellä tehtiin myös Migrin tarkastus ja ne ihmetteli kans, että me ollaan siellä kahdestaan pärjätty. Siellä olis pitänyt olla 5 henkilöä niiden mitapuiden mukaan töissä.”(H2)

Maahanmuuttovirastolla on ohjeet vastaanottotoiminnan henkilökunnan määrästä (Migrin www-sivut). Väliaikaismajoitusoppaassa henkilökunnan määrää ei ole ilmaistu. (SPR 2014).

4.4 “...katotaan nyt viikko pari eteenpäin...”(Työvuorot)

Ohjaajien tehtävä väliaikaismajoituspisteessä on tarjota turvapaikanhakijoille turvallinen ympäristö asua. Siksi väliaikaismajoituksessa ohjaajien pitäisi olla tavoitettavissa klo 8 – 22 välillä. Muuna aikana päivystää vartija. Koska ohjaa-

jia oli toisessa haastateltavista paikoista vähän, turvauduttiin myös vapaaehtoi-
toisiin tässä asiassa. Väliaikaismajoitusaikana käytettiin vapaaehtoisia ns. päi-
vystysvuoroissa pakon sanelemana.

*”Toivottiin, että seurakunta laittaa viikonloppuihin omat työntekijät. Työvuorot ei sidottu mihinkään, ei kysytty tarkkaan toistemme työ-
aikaa. Se oli vähän monesti ei tiedetty tarkkaan heidän töi-
tään.”(H1)*

Ohjaajien vähäisyys aiheutti sen, että heidän työvuorot yritettiin ajoittaa niihin
aikoihin, jolloin ohjaajien neuvontaa ja apua tarvittiin eniten. Kahden ohjaajan
paikassa työskennellyt ohjaaja kommentoi työvuoroja näin:

*”joo ihmistä ja se olisi pitänyt hoitaa periaatteessa 8 – 22, niin
se oli täys mahdottomuus. Oltiin niinä aikoina paikan päällä, mitä
me itse katsottiin, että on tärkeää olla paikan päällä. Pääsääntöi-
sesti oli niin, että olisi pitänyt olla vain yksi vuorossa. Yksi aamu-
vuorossa ja yksi iltavuorossa. Mutta se rupes pääsääntöisesti me-
nemään sen mukaan, milloin ne tarvi meidän palveluja. Me oltiin
melkein aina välivuorossa. Kymmenestä kuuteen.”(H2)*

Uusien turvapaikkahakijoiden tulo vastaanottokeskukseen aiheutti aina ko-
vasti töitä. Asukkaiden kanssa jouduttiin neuvottelemaan jonkin verran niin,
että esimerkiksi majoitus saatiin hoidettua rauhallisesti. Kiireellisissä keskus-
telutilanteissa tulkkina toimivat asukastulkit, jos kyseiset turvapaikanhakijat ei-
vät puhuneet englantia. Ohjausta tarvittiin paljon mitä erilaisimmissa asioissa.
Kysyttäessä työvuoroista ohjaajat miettivät pitkään, mitä ne olivat. Oliko niitä
ollenkaan vai toimittiinko tilanteen vaatimalla työpanoksella:

*” Se tapahtu sit silleen, että katotaan nyt viikko pari eteenpäin,
kuka tulee. Merkattiin (kalenteriin) kuka vois tulla milloinkin ja jos
oli joku sellainen, et halus jotaki niin... en ees muista kuin pitkään
oltiin aluks ... vähän silleen tähän iltaan ja aamuun ja tohon päi-
vään mä halusin pitää vapaapäivän.”(H3)*

Työvuorojen toteutuminen oli eri asia. Töihin tullessa ei tiennyt, koska pääsee lähtemään kotiin. Sattui sairaskohtauksia ja muita kiireellisiä asioita, joiden takia vuorosta ei voinut lähteä kuten oli suunniteltu. Ylitöitä tehtiin paljon.

4.5 "...puhelimella soitettiin, jos tuli joku..."(Raportointi)

Väliaikaismajoituksen raportoinnista löytyi jonkin verran eroja riippuen majoituspisteestä. Koska internet-yhteyttä ei aloitettaessa ollut, raportointia väliaikaismajoituspisteen ja vastaanottokeskuksen välillä hoidettiin pääsääntöisesti työnantajan käyttöön luovuttamalla puhelimella. Viestintä oli lähinnä asiakkaiden kysymyksiin vastaamista ja varattujen aikojen välittämistä asiakkaille. Muu raportointi päätoimipisteeseen oli hyvin vähäistä.

" - Ei meille kerrottu mitään. Me oltiin niinko Pansion leiri yhteisö. Se (raportointi) pelas tosi huonosti. Puhelimella soitettiin, jos tuli joku ja meitä käytiin katsomassa. Jos ei mitään erikoista pidetty, niin meitä käytiin katsomassa vorripäivänä (vastaanottorahan maksupäivä). Ainoastaan oli sitten nämä lääkarissäkäynnit. Samalla kutsut tuotiin, kun meillä ei ollut Umaa (Viranomaisten tietojärjestelmä, johon turvapaikanhakijat on rekisteröity) Se pelas samalla lailla ku täällä. Kutsut tuotiin meille kerran viikkoon. Siinä oli meidän ainut yhteys."(H2)

Haastateltavien mielestä vastaanottokeskuksen ja väliaikaisyksikön välillä oli henkinen kuilu. Yhteenkuuluvaisuus yksiköiden välillä oli vähäistä. Tiedonkulun riittämättömyys ja eristyminen vastaanottokeskuksen henkilökunnasta aiheutti negatiivisia tunteita ohjaajissa. Haastateltavat olivat kokemattomia väliaikaismajoitustoiminnasta ja sitä ohjaavista laista ja asetuksista. He kokivat, että tietoa ja ohjausta olisi tarvittu enemmän.

Toisessa majoitusyksikössä sähköpostia lähetettiin ohjaajan omaa internet-yhteyttä käyttäen. Ohjaajat käyttivät myös omia puhelimia. Oma puhelimen käyttö aiheutti sen, että ohjaajien siviilipuhelinnumerot tallentuivat esimerkiksi alueen sairaalaan. Työajan ja vapaa-ajan käsite hämärtyi, koska viranomaispuheluita saattoi tulla yksityisnumeroon.

” ...oli virka-apupyynnö ja mä annoin oman numeron silloin joka paikkaan. Ku ei ollut sitä yhtäkään luuri. Sit ku yks luuri saatiin, edelleen näyttää et (haastateltavan) numero pysyy hyvin sinnikkäästi käytössä. Mä oon ainakin 20 kertaa sanonut, et kirjoita et tää ei ole Vokin (vastaanottokeskuksen) käytössä.” (H4)

Väliaikaismajoituksen sisäinen raportointi sujui suullisesti, jos töissä oli vain kaksi henkilöä. Haastateltavat eivät muistaneet tehneensä kirjallista raportointia tässä väliaikaismajoituspisteessä. Toisessa väliaikaismajoituspisteessä kirjoitettiin sisäisiä raportteja, koska ohjaajia oli useita. Erään ohjaajan kannettava tietokone oli työkäytössä ja sen avulla pidettiin raportointia. Aikaisin merkintä kirjallisesta raportoinnista on word-tiedostona 8.10.2015.

Mitä enemmän oli asiakkaita ja tapahtumia, sitä tärkeämpää oli kirjata ylös mitä oli tapahtunut ja mitä oli sovittu. Tästä huolimatta jokainen ohjaaja ei kirjannut päivän tapahtumia raporttiin. Asioiden tarkistaminen jälkikäteen oli silloin todella haastavaa, joskus jopa mahdotonta.

” - joo, meillä oli joku vihko tai jotaki papereita kirjoitettiin silloin tällöin. Mutta ei meillä ollut varmaan oikeastaan yhtään mitään. Ja sit me varmaan kalenteriin kirjoiteltiin. Oli meillä jossain kohtaa kyl se vihko, mut kyl se hätämajoituksen aikaan tuli. Semmonen vihko, mut se oli lähinnä viestivihko lähinnä enemmän ku raporttivihko. Siellä luki xxx tee sitä tai xxx tee jotain ... Semmosii oli, mut ei silloin kunnollisii raporttisysteemejä ollut.”(H4)

Raportointi väliaikaismajoituksessa on tärkeää niin asiakkaan kuin henkilökunnan oikeusturvan takia. Raportointi toimii myös tehtävien asioiden syy-seuraus-suhteen selventäjänä. Vastaanottokeskuksesta saatujen ohjeiden kirjaimista raporteihin tapahtui todella vähän. Yleistä sähköpostia toimipaikkojen välillä ei ollut. Haastateltavien mukaan tiedonkulun ongelmista aiheutui väärinkäsityksiä, henkilökunnan yhteentörmäyksiä ja ylityksiä. Tieto kulki yhden ohjaajan välittämänä. Tällöin tiedosta tuli valtaa.

”Niin lähtikö ne ohjeet ihan niin (vastaanottokeskuksesta)?... Kun kukaan ei ollut paikalla ja xxx sai ohjeet Turusta. Me tehtiin niinko xxx käski. ...Et se valtapeli oli ollut heti alusta saakka.”(H4)

Eräs haastateltavista sanoikin, että jos joku on kovin voimakastahtoinen, sitä tulee seurattua helpommin kuin uskoisikaan. Jos valtaa ei ole virallisesti jaettu, se jaetaan epävirallisesti.

4.6 “...me käytiin helloja joskus pienentelemässä...”(Ruokahuolto)

Väliaikaismajoituksessa ruokahuolto voidaan hoitaa joko keskitetysti, jolloin SPR toimittaa ruoan väliaikaismajoitukseen. Ruoka jaetaan asukkaille tiettyyn kellonaikaan keskimäärin 4 kertaa päivässä. Toisessa väliaikaismajoituspisteessä, jossa haastateltavista osa työskenteli, oli juuri tällainen systeemi. Ruoka oli ohjaajien mukaan suomalaista ja ihan hyvää kotiruokaa. Turvapaikanhakijoille ruoka oli kuitenkin liian erilaista siihen, mitä he olivat tottuneet. Osa turvapaikanhakijoista pyysi saada laitospuokaan varatut rahat itselleen, jolloin he voisivat tehdä itse ruokansa. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista. Ruoka-aineita näpisteltiin keskuskeittiöstä ajatellen, että itse valmistetaan ruokaa nuotiotulella illalla. Ohjaaja muisteli ruokailuja ja niihin liittyviä tapahtumia piirtäen kartan väliaikaismajoituspisteestä: (kuva 3) Hän kertoi, kuinka turvapaikanhakijat tunsivat avotulella tehdyn ruoan kotoisaksi ja sitä varten näpistelivät ruokalaista raaka-aineita.

Alkuaikoina tuli paloilmoituksia todella paljon siihen majoituspisteeseen, jossa asukkaat tekivät ruoan itse. Osittain syy oli paloilmalaitteiden herkkyydestä, osa ruoanvalmistustavoista. Meni aikaa, ennen kuin turvapaikanhakijat oppivat reagoimaan ruoanvalmistukseen tarvittavin toimenpitein. Ruokaa ei enää jätetty yksin valmistumaan tai ei kuumennettu kaikkea suurimmalla teholla jne. Opiskeltavaa oli paljon, sillä suuri osa miehistä ei ollut tehnyt (kertomansa mukaan) koskaan ruokaa itse. Turvapaikanhakijamiehet opettelivat tekemään ensimmäisiä kertoja itse ruokaansa.

” Jokainen huolehti itse (ruoan valmistuksesta). Niillä oli kamat mukana, ku ne tuli Turusta.... Sillai ihan alussa suoritettiin kävelyitä, joissa näytettiin kauppa ja opastettiin menemään sinne.... Me käytiin helloja joskus pienentelemässä, ku ne huus täysillä. Mut ei sit paljon muuta.” (H4)

Vaikka väliaikaismajoitus on vain lyhytaikaista oleskelua varten perustettu majoitus, voidaan turvapaikanhakijoiden kotouttaminen aloittaa jo tässä vaiheessa. Ihmisiä kuntouttaa parhaiten pienet, arjen sujumiseen liittyvät tehtävät. Olisi hyvä valita sellaisia majoituspaikkoja, joissa turvapaikanhakijat voivat olla mahdollisimman omatoimisia.

4.7 “... me yritettiin tehdä se velvoitteeksi...” (Työ- ja opintotoiminta)

Vastaanottorahan saamisen perusteena on suomen kielen opiskelu ja työtoiminta (Maahanmuuttoviraston www-sivut 2017). Suomen kielen opiskelusta heti väliaikaismajoituksen alettua ei voi pitää kiinni kovin tarkasti, koska suomen kielen opiskelu pitää järjestää tapauskohtaisesti. Toisessa haastattelun kohteista kielen opiskelu saatiin järjestettyä aikuisoppilaitoksessa, toisessa sitä hoidettiin vapaaehtoisvoimin. Kielenopetuksen järjestäminen voi olla haastavaa. Säännöllisyys ja osallistumisen seuranta ovat valitettavasti tarpeen.

”Oli se, me yritettiin tehdä se velvoitteeksi, mutta se ei toiminut loppuun asti. Koska ei ollut taattu, että joka viikko, joskus toinen viikko oli opetusta, ja joskus ei ollut... jos asukkaalle sanottiin, ettei saa olla poissa, niin sitten meillä oli vasta-argumenttinä, ettei tämä ole säännöllistä. Enemmän kannustettiin siihen, että kaikki mitä oli tarjolla, siihen piti osallistua, mutta se ei ollut toimivaa.” (H1)

Aikuisoppilaitoksessa järjestetty kielen opetus oli säännöllistä. Koulu sijaitsi lähellä väliaikaismajoituspistettä. Kulttuurin tai elämäntilanteen vaikutus opiskeluun saattaisi olla selitys sille, etteivät turvapaikan hakijat sitoutuneet kielen opiskeluun niin tosissaan, kuin olisi olettanut. Haastateltavien mukaan eräät turvapaikanhakijoista eivät olleen koskaan opiskelleet koulussa. Osalla oli yliopistotason koulutus. Vaikka turvapaikanhakijat jaettiin kykyjensä mukaan eri ryhmiin, olivat oppimistulokset toisilla aika vaatimattomat.

4.8 *“...bussilasteittain miehiä...”* (Turvallisuus)

Väliaikaismajoituksen yksi leimaava piirre on se, että jotain tapahtuu nopealla aikataululla, eikä ympäristöä ole aikaa valmistaa tulevaan. Toinen haastateltavista väliaikaismajoituspisteistä sijaitsi pienessä maalaiskaupungissa. Kahden linja-auton saapuminen paikkakunnalle täynnä turvapaikanhakijoita ei jäänyt huomaamatta.

”Varmaan mun tarina alkoi siitä, kun vein lasta kouluun ja siinä oli yks äiti, joka kerto että xxx yks tuttu soittanut neljältä yöllä, et nyt tarvitaan pyssy. Sinne on tullut bussilasteittain mustia miehiä ja siellä tarvitaan pyssy. Siitä lähetettiin.” (H4)

Ihmiset keskustelivat sosiaalisessa mediassa paljon asiasta ja spekuloidivat mitä tapahtuu, kuka on antanut luvan, kenen toimintaa majoittuminen on jne. Väliaikaismajoituspiste sijaitsi keskustassa, joten tapahtuman näkyvyys oli

huomattava. Kuntalaisia informoitiin muutaman päivän päästä väliaikaismajoituksen aukaisemisesta. Väliaikaismajoitukseen sai tutustua niin pian, kuin se oli mahdollista. Järjestettiin avointen ovien päivät.

*”oli silloin ihan lokakuun alussa, ko olin ollut kaksi päivää töissä, ko oli avointen ovien päivä. Niin mä sanoin, et tääl ei ole juuri ketään, tai sit tällä on todella paljon ihmisiä. Ei sitä pystynyt laske-
maankaan silloin, voi olla, et oli 200 ihmistä silloin tai 150. Mä en tiedä. Mutta oli paljon ja oli tosi kiva huomata, et niin paljon ihmissii uskaltautu tänne näin.” (H3)*

Toinen tutkittava kohde sijaitsi syrjäisessä paikassa. Syrjäinen sijainti koettiin turvaa antavaksi tekijäksi, vaikka se oli myös riski. Tilojen toimivuudella ja henkilökunnan asenteella on huomattava merkitys myös sisäiseen turvallisuuteen. Haastateltavien mukaan yksilöllinen ja kunnioittava asiakkaan kohtelu ovat haasteita silloin, kun on kiire ja paljon asioita pitää hoitaa. Kuitenkin pitkällä tähtäimellä se on yksi jatkuvuuden perusedellytys.

”Me oltiin niinko turvassa. Se oli justiin se, että me tunnettiin nää (turvapaikahakijat), me oltiin niin läheisesti tekemisissä heidän kanssa. Siellä ei ollut minkäänlaisia ongelmatapauksia.”(H2)

Henkilökunta koki kantasuomalaisten käytöksen ja kirjoittelun paikallislehdissä sekä sosiaalisessa mediassa uhkaavampina kuin turvapaikanhakijat. Erilaiset huhut ruokkivat henkilökunnan tarvetta. Joitakin pieniä asukkaiden välisiä riitoja oli, mutta niistä selvittiin omin voimin.

”...Huolia ja vähän pelkoja, (varautua yhteenottoihin) ... joskus kutsuttiin lisää vartijoita sinne, jos jotain uutista vuoti. Mutta ei muuten mitään. Ajan myötä tuli sellainen käsitys ja tuntui turvalliselta olla siellä.”(H1)

Tutkimuksessa haastatelluista ohjaajista yksikään ei ollut kokenut oloaan turvattomaksi turvapaikanhakijoiden osalta. Tämä oli erikoinen huomio, kun ajatellaan millaisista lähtökohdista turvapaikanhakijat ovat tulleet Suomeen. Ehkä syynä oli turvapaikanhakijoiden tilanne. Oltiin päästy turvaan ja odotettiin oleskelulupaa.

4.9 “...kun ihmiset tykkää tehdä ...”(Vapaaehtoistyö)

Väliaikaismajoituksen aikana vapaaehtoisia ilmoittautui suurin joukoin auttamaan majoituksen ja vaatetuksen järjestämisessä. Haastateltavistakin osa on tullut väliaikaismajoitukseen ensin vapaaehtoistyöhön. Alusta alkaen oli selvää, että vapaaehtoisten apu oli korvaamaton. Osa vapaaehtoisista kävi SPR:n järjestämän koulutuksen vapaaehtoistoiminnasta vastaanottokeskuksessa. Osa tuli ilman koulutusta. Alussa vapaaehtoisten toiminta rajattiin haastattelukohteessa vaatelahjoitustoimintaan. Väliaikaismajoituspisteeseen virtasi todella paljon lahjoitustavaraa. Tavarain lajittelu ja jakaminen olivat selkeitä toimenpiteitä, joihin vapaaehtoisilla oli suhteellisen helppo tulla. Kun vapaaehtoistoiminnan painopiste muuttui selkeästi avustustehtävästä pois, alkoi koordinaattorin arvo tulla ilmeiseksi.

” se just koordinaattori, mikä tietää, mitä se hätämajoituksen vapaaehtoisen tarve. Mitä voi tehdä? Milloin voi tehdä? Kenen puoleen kääntyä ja näin päin. Niin semmoinen on aivan mahtava. Koska sitten se lopahtaa, jos joku rupeaa sooloilemaan ja sit se välttämättä ei ihan ... se voi mennä monella tavalla (väärin).”(H3)

Ongelmat alkoivat, kun vapaaehtoistyö siirtyi muihin avustustehtäviin. Vapaaehtoiset tekivät työtä kokonaisvaltaisesti ja koko sydämellään auttaakseen turvapaikanhakijoita. Kun turvapaikanhakijoiden etuuksia ja palvelujen rajoitteita ei tunnettu, ei kaikkien avunpyyntöön osattu asettaa rajoja. Esimerkiksi turvapaikanhakijoiden oikeutta vain välittömään terveydenhoitoon ei ymmärretty.

” Voi olla, ettei se asukkaan tarina ole ihan niinku työntekijät on nähnyt tapahtuneen. Ja saattaa olla, et joku pillastuu siitä ja tuo oman näkemyksensä henkilökunnalle. Miten olis pitänyt toimia ja miten on kohdeltu ties miten ja huonosti ja kaikkea tällaista. Siitä tuli monen näköistä sotkua.”(H3)

Toisaalta ohjaajia ei perehdytetty toimimaan vapaaehtoisten kanssa. Ohjaajien olisi pitänyt kyetä ohjaamaan vapaaehtoisten toimintaa tavoitteen suuntaisesti. Haastateltavien mukaan ohjaajat olivat kuitenkin kovilla arjen rutiinien pyörittämisessä. Heillä ei ollut resurssia, eikä näkemystä puuttua muodostuvaan ongelmaan. Asiansa tunteva vapaaehtoistyön koordinaattori olisi ollut kultaakin arvokkaampi tässä vaiheessa. Haastatteluissa vapaaehtoisten kanssa toimisen ongelmia sivuttiin hyvin yleisluontoisesti.

”Sen mä muistan, että silloin alkuaikoina puhuttiin työntekijöiden kesken ja muiden vokkien työntekijöiden kesken...vapaaehtoisten kanssa saattaa tulla sitä ja tätä. Ja vähän silleen, että täytyy olla varovainen ja kaikkea mä muistan. Sellainen muistikuva mulla on, että mä siinä kohtaa ihmettelin, että mitä niiden kanssa nyt vois olla. Kun ihmiset tykkää tehdä ja näin. No kyllähän siinä sitten monen näköistä sitten tapahtui.” (H3)

Vapaaehtoisille järjestettiin jonkin verran koulutusta syksyn 2015 kuluessa. Turvapaikanhakijoita tuli kuitenkin niin suuri määrä, että jokainen käsipari oli tavalla tai toisella mukana varustamassa väliaikaismajoituspisteitä. Vastuualueiden tarkentuessa vapaaehtoisille kerrottiin, mitkä säännöt koskevat vapaaehtoistoimintaa. Tehtäväalueet, joista he olivat ottaneet vastuun, kuuluivatkin nyt henkilökunnalle. Vapaaehtoisten oli vaikea mieltää, mihin he eivät voineet enää mennä mukaan. Vapaaehtoisten toimintaa piti rajoittaa, jotta toiminnalle saatiin jonkinlainen järjestys. Toiminnan muutos näyttäytyi ohjaajille negatiivisena palautteena.

” Alussa oli tosi vaikee määrittää, missä ne ei saaneet käydä.... Kyl ne varmaan alussa oli ihan kaikessa mukana. Sit pikkuhiljaa

lähdettiin kiristämään, mikä tottakai meni tunteisiin.... Se näytti vain siltä, et me käytettiin valtaa. Kiusataksemme heitä ja oltiin inhottavii.”(H4)

Tähän tutkimukseen osallistuvissa väliaikaismajoituksissa vapaaehtoisten koordinointi tapahtui joko SPR:n tai kirkon toimesta. Evankelisluterilaisen kirkon vapaaehtoistyön koordinoinnilla on perinteensä. Vaikka Evankelisluterilaisen kirkon vapaaehtoistyö on muotoutunut kirkon näkökulmasta, ei yhteistyö ollut hankalaa. Ohjaajat kokivat Evankelisluterilaisen kirkon pitämän vapaaehtoistyön koordinoinnin hyvänä asiana.

” Vapaaehtoiset, koska meitä oli siellä vain kaksi niin ne oli erittäin iso apu siellä. Vapaaehtoistyön koordinaattori oli kirkolta..... Se oli puolipäiväisenä meille. Teki viikko-ohjelmat, piti nämä iltakerholaiset hanskassa. Se tiesi mitä oli tulossa, ja muutenkin. Hän oli naispuolinen pappi, niin se oli vähän niinko sellainen äitihahmo keittiöhenkilökunnan lisäksi siellä.” (H2)

Jotku haastateltavat pohtivat SPR:n asemaa sekä väliaikaismajoitusta tarjoavana organisaationa, että vapaaehtoisjärjestönä. He kokivat asemansa hankalaksi, koska olisivat halunneet auttaa enemmän kuin ohjaajan asema salli. Jokunen haastateltava mainitsi myös ohjaajia, jotka olivat myöhemmin luopuneet ohjaajan työstä ollakseen mukana ystävä- ja vapaaehtoistoiminnassa.

4.10 “...isot tunteet ääneenkin...” (Henkinen jaksaminen)

Työskentely väliaikaismajoituksessa oli hyvin intensiivistä toimintaa. Ohjaajien ammatillinen koulutus tai aikaisempi työkokemus ei välttämättä antanut eväitä kohdata turvapaikanhakijoiden tuottamaa tunnekuormaa. Ohjaajilta ei vaadittu tiettyä formaalia koulutusta, kuten esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan tutkintoa. Eräs ohjaaja oli saanut joitakin ohjeistuksia vastaanottotoiminnassa mukana olleilta ystäviltään.

”Kyllä sillä tavalla ja että saman tien se ohjeistus oli jo selvillä, että miten siellä käyttäydytään ja näin pois päin. Ja vaikka siellä on paljon tunteisiin vetoavia asioita, niin tunteille ei sijaa..... ja se on vain sitä työtä. Ja kun pitää linjasta kiinni, niin kaikki toimii ja sel-laista se oli.” (H2)

Tunteista oli kuvauksia myös kuvan muodossa. Kuvassa oli aurinkoinen piha, jossa oli paljon liikettä. Ihmisiä oli paljon ja lapset leikkivät. Haastateltava mainitsi auringosta näin:

Kuva 4. kuvatyöskentely H3 Aurinkoista

” Tuosta auringosta tulee kuitenkin se vahva ajatus. Kaikki oli kuitenkin tulleet just Suomeen ja se oletus, et tänne saa jäädä. Ja kukaan ei edes ajatellut ... en muista et koska ensimmäiset ihmiset on mennyt haastatteluun, tai oliko se puhutteluun. ... Suurinpiirtein kaikki toivo, tai se ajatus oli, et tänne tullaan hyvään Suomen maahan. Ja kaikki jää tänne, koska se kotimaan tilanne oli

huono. Et siinä kohtaa oli se päivänpaiste ja toivo. Toivo paremmasta tulevaisuudesta asukkaiden puolella.” (H3, kuva 4)

Toinen haastateltava jutteli piirtämisen lomassa. Hän piirsi hahmon, jonka yhteyteen kirjoitti ”kiire, kiire.” Ohjaaja koki piirtämisen hankalaksi, eikä halunnut antaa kuvalle julkaisulupaa. Ohjaaja kertoi tunteistaan väliaikaismajoitusajalta useassa eri yhteydessä seuraavaa:

” meininki ja tekemisen tunne kovastiki. Yhtäältä oli niin kiireinen syksy, ettei ehtinyt omii tunteita ajatteleen. Mä luulen, et sitä muuttu aika robotiksi jossain vaiheessa.....Meillä oli isot tunteet ihan ääneenkin monta kertaa. Omalta kohdalta voin sanoa, et meni vähän suorituksen puolelle koko syksy. Tunteet jäi aika hukkaan. Ei vain ammatillisuudessa pysytty, ne oli vain jostakin.... Koko oma elämä jäi siinä kohtaa vähän sivuun. Jäi syöminen, jäi nukkuminen, jäi oma elämä joka suuntaan.” (H4)

Tunteet Turun vastaanottokeskusta kohtaan kuvastivat siellä vallinnutta kiirettä. Ohjaajista tuntui, ettei heille ollut aikaa perehdytykseen. Kaikilla oli niin kiire vastaanottaa turvapaikanhakijoiden tulvaa, että ei ollut tilaa ajatella, mitä alaa tuntemattoman pitää tietää vastaanottotoiminnasta. Ohjaajat kuvasivat vierailuja Turun vastaanottokeskuksessa kaaoksena. Ihmisiä oli aulatilat täynnä. Työntekijät kiirehtivät tehtävissään sivuilleen vilkuilematta ja melu oli huumaaava.

” Pansio... ei suorastaan kaaottista... siellä oli paljon ihmisiä ja paljon liikennettä... ei ollut ajatukselle ja puhumiselle paljon tilaa”. (H1)

4.11 Yhteenveto tutkimusaineistosta

Väliaikaismajoituksesta vastaavat ohjaajat tuottivat majoituspalveluja turvapaikanhakijoille. Ohjaajat vaikuttivat turvapaikanhakijoiden turvapaikkaprosessiin

vain välillisesti järjestämällä heille majoitus- ja terveydenhuoltopalveluja Maahanmuuttoviraston linjauksen mukaan. Tässä haastattelussa ei paneuduttu ohjaajien ajatuksiin siitä, miten turvapaikanhakijoiden majoitusajan toiminta voitaisiin ottaa huomioon turvapaikanhakuprosessissa, koska nykymuodossaan majoitustoiminnan kokemukset eivät välity Maahanmuuttoviraston turvapaikkaprosessiin.

Väliaikaismajoituspisteiden ohjaajat kokivat kokonaisuudessaan tekevänsä arvokasta työtä. Turvapaikanhakijat olivat kiitollisia saamastaan avusta ja se kannusti ohjaajia. Väliaikaismajoituspisteet olivat hyvin erilaisia johtuen toimintaympäristöistä. Sisäinen ja ulkoinen paine, kiire sekä perehdytyksen vähäisyys tulivat esiin haastatteluun. Sekä henkinen, että konkreettinen yhteys vastuussa olevaan vastaanottokeskukseen oli vähäinen ja riittämätön. Esimiehen vähäinen saavutettavuus väliaikaismajoituspisteissä oli nähtävissä haastattelussa. Työvoiman vähäisyys ja ohjauksen puute mainittiin useaan otteeseen. Koulutuspohjan puute vaikutti esimerkiksi raportoinnin merkityksen ymmärtämiseen. Vapaaehtoistoiminnan toimintamahdollisuuksien selkeyttäminen väliaikaismajoitustoiminnassa kaipaa tarkastelua. Vapaaehtoiset eivät ymmärrä esimerkiksi potilastietosuojan merkitystä.

Ohjaajat kokivat paljon puutteita perehdytyksessä ja erilaisten resurssien puutteessa. He kokivat kuitenkin tehneensä niin hyvää työtä, kuin niissä olosuhteissa pystyi tekemään. Turvapaikanhakijat ovat olleet ohjaajien mukaan pääosin tyytyväisiä palveluun.

Väliaikaismajoitustoiminnan kehittämiskohteet on kerätty tässä vielä niin, että teemoina on käytetty samoja aihealueita, joita tutkimuksessa kysyttiin ohjaajilta. Mukaan on laitettu myös yksityiskohtaisempia aineistossa mukana olleita aiheita.

Majoitus

- Vaatii väliaikaismajoitukseen perehtyneen henkilökunnan rakentamaan majoituspisteen vaatimusten mukaiseen kuntoon heti alusta lähtien.
- Kirjanpito siitä, kuka on mihinkin majoitettuna.
- Kunnossapito toimivaa

Henkilökuntaresurssit

- Heti aloitusvaiheessa henkilökuntaa pitää olla sen verran, että toiminta on turvallista ja henkilökunnan jaksamisen huomioivaa.
- Perehdytykseen pitää olla resursseja. Työnohjaus järjestettävä.
- Nimetty esimies väliaikaismajoituspisteessä. Hänellä asiantuntemusta väliaikaismajoitustoimintaan.

Raportointi

- Esimies kouluttaa raportointiin tai henkilökunta on sosiaali- ja terveydenhoitoalalle koulutettua ja ymmärtää raportoinnin merkityksen.
- Raportointivälineitä tarpeeksi ja yhteydet toimintakunnossa heti.
- Säännöllinen yhteydenpito vastaanottokeskukseen.
- Toimiva raportointiohjelma

Ruokahuolto

- Turvapaikanhakijat tekevät itse ruoan. Toiminta on kuntouttavaa ja kotouttavaa. Vastaanottorahan kohdentamiseen voi vaikuttaa itse.
- Väliaikaismajoituspiste sijaittava lähellä kauppoja tai toimiva kuljetus.

Terveydenhoito

- Terveydenhoitopalvelut, apteekkipalvelut ja hammashoitopalvelut sovittuna vastaanottokeskuksen toimesta.
- Selkeät raamit siitä, mitkä palvelut kuuluvat turvapaikanhakijoille.

-Vapaaehtoisten tuottamien terveystalvelujen koordinointi keskitetysti.

Kuljetukset

- Keskitetyt sopimukset kuljetustalveluihin.
- Jokaiseen väliaikaismajoituspisteeseen auto.
- Selkeät yhteiset säännöt siitä, mitkä kuljetukset kuuluvat korvattaviin.
- Toimiva julkinen liikenne lähellä väliaikaismajoituspistettä.

Turvallisuus

- Turvalaitteisto, kuten kamerat ja matkapuhelimia riittävästi.
- Riittävästi henkilökuntaa vuoroihin.
- Suvaitsevaisuuskasvatus ja suhdetoiminta lähiympäristöön kuntoon.
- Sosiaalisen median seuranta ja reagointi, kun on aihetta.
- Vartijatalvelu aloittaa toiminnan heti kun majoituspiste perustetaan.

Vastaanottoraha

- Maksaminen keskitetysti ja ajallaan.
- Maksaminen maksukortille lisäisi turvallisuutta.

Vapaaehtoistoiminta

- Keskitettyä ja koordinoitua toimintaa.
- Koulutus pakollinen
- Henkilökunnan koordinoimaa, mieluiten esimiehen hallussa olevaa.
- Vapaaehtoistyön ja ystävätoiminnan rajat pitää tehdä tunnetuksi.

Väliaikaismajoitustoimintaan liittyy muitakin toimintoja, joita tässä tutkimuksessa ei ole tarkasteltu. Työhyvinvointiin ja turvallisuuteen ei ehditty kiinnittämään huomiota silloin, kun turvapaikanhakijoita tuli ovista ja ikkunoista. Väliaikaismajoitusoppaassakaan ei ole otettu aiheisiin kantaa. Erityistä huomiota olisi ollut hyvä kohdistaa ohjaajien kohtaamisiin traumatisoituneiden turvapaikanhakijoiden kanssa. Olisi ollut hyvä tarjota ohjaajille työnohjausta heti väliaikaismajoitusvaiheessa. Sosiaalityötä alettiin tarjota turvapaikanhakijoille systemaattisesti vasta siinä vaiheessa, kun majoitus muuttui vastaanottokeskustoiminnaksi.

Turvapaikanhakijoiden kotouttaminen on aihe, josta ollaan montaa mieltä. Kotouttamisen katsotaan alkavan siinä vaiheessa, kun turvapaikanhakija saa myönteisen päätöksen ja asettuu asumaan kuntaan. TE-keskus laatii pakolaisaseman saaneen kanssa ns. kotouttamissuunnitelman. (www.te-palvelut.fi) Väliaikaismajoituspisteessä kotouttamista tehdään laadittujen sääntöjen noudattamisen valvonnan kautta. Väliaikaismajoituspisteen säännöt seuraavat pitkälle samoja linjoja, kuin normaali kerrostaloasumisessa noudatetaan. Kotouttamista on myös se opastus, mitä turvapaikanhakijoille annetaan kuntalaisen kohtaamisesta. Sovittujen tapaamisaikojen noudattaminen on ongelmallista eri kulttuurien aikakäsityksen moninaisuuden takia. Kotouttaminen vastaanotokeskuksessa on yksi oman tutkimuksen arvoinen aihe.

5 TUTKIMUKSEN ANALYYSIA JA ARVIOINTIA

Tämä opinnäytetyö tehtiin tarpeesta saada talteen väliaikaismajoituksen kokemukset ohjaajien näkökulmasta. Kokemuksistaan kertoivat väliaikaismajoituksen henkilökuntaan kuuluvat ohjaajat. Osa haastateltavista oli tutkijan kollegoita väliaikaismajoituksen ajalta. Näillä edellytyksillä tutkimuksen reliiäbelisuus ei ole aukoton. Tätä tutkimusta ei olisi voitu tehdä samanlaisena ilman tutkijan omakohtaista kokemusta. Jokainen ohjaaja on kokenut väliaikaismajoitustajan omien taustatietojensa ja kokemusmaailmansa kautta, joten kahta samanlaista tutkimustulosta tuskin olisi mahdollista saada aikaan. (Hirsjärvi, Hurme. 2000, 186.)

Tämän opinnäytetyön yleistettävyyks on myös harkinnanvarainen. Väliaikaismajoituspisteitä oli hyvin monenlaisia. Niihin muodostuivat omat rutiinit riippuen olosuhteista, joissa majoitusta ylläpidettiin. Turvapaikanhakijat eivät ole samanlaisia, jokainen yksilö vaikuttaa väliaikaismajoituspisteen henkiseen ilmapiiriin ja toimintaan. Mitä siis voisi olla tämän tutkimuksen validius? Validius-käsitettä käytetään puhuttaessa tutkimustulosten yleistettävyydestä. Kuinka hyvin tulos on yleistettävissä seuraaviin samanlaisiin tapauksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 188.) Tutkimuksen validiudesta on todettava, että koska haastattelumenetelmäksi valittiin kerronnallinen haastattelu, saattaa tutkimuksen toistettavuus vaihdella. Tämä johtuu siitä, että kertoessaan tarinaa kertoja määrittää itseään uudelleen sekä toimijana että kokijana. Tai kuten Hyvärinen ja Löyttyniemi sanovat:

”... kertomisen hetki ja tilanne tuottavat jotain uutta: itsensä kertominen on aina myös itsensä uudelleen näkemistä ja tuottamista.”
(Hyvärinen, Löyttyniemi 2005, 220.)

Muuna ajankohtana tehty tutkimus ja haastateltavien valinta toisaalta Suomesta antaisi erilaista haastatteluaineistoa. Haastateltavien ja tutkijan yhteinen kokemus väliaikaismajoituksesta vaikuttaa sekä haastattelun kulkuun (mikroeleet), että haastattelumateriaalin tulkintaan. Samanlaisuuttakin on. Lait ja asetukset väliaikaismajoituksesta ja turvapaikanhakijoiden kohtelusta ovat

samat koko Suomessa. Turvapaikanhakijan inhimillinen hätä on samanlainen ympäri maan. SPR:n toimintaperiaatteet ovat samanlaiset joka puolella Suomea, mutta käytännöt vaihtelevat.

5.1 Erilaisten haastattelumenetelmien anti aineistolle

Kerronnallisessa haastattelussa haastateltavien muistikuvat tutkittavalta ajaksolta olivat hajanaisia, sisältäen mieleen painuneita tapahtumia ja mielikuvia. Kerronnallisessa haastattelussa puhuttiin usein siitä, mikä oli jäänyt painamaan mieltä väliaikaismajoitusajalta. Tyypillisimmin puhuttiin turvapaikanhakijoiden käyttäytymisestä, sattumuksista, sosiaalisesta mediasta.

Kuvatyöskentely toi uusia muistoja mieleen. Haastateltavat näyttivät sijoittavan asioita ja paikkoja toisiinsa. Tyypillisimmin kuva oli jostakin väliaikaismajoituksen alueesta tai kartta. Tunteita kuvattiin säälimiöiden avulla. Useimmissa kuvissa paistoi aurinko, vaikka joissakin kuvissa taivaalla oli myös pilviä. Pilvet kuvastivat turvapaikanhakijoiden huolia ja murheita. Kaikki kuvat, joihin on julkaisulupa, ovat tässä työssä esillä.

Teemahaastattelun avulla muisteltiin niitäkin asioita, joita tähän mennessä ei ollut haastattelussa tullut esiin. Näitä olivat raportointi, työvuorot, vastaanottorahan jakaminen, esimiehen merkitys ja turvallisuus. Raportointia käsiteltiin teemahaastattelussa raportointina sekä Turun vastaanottokeskukseen, että yksikön sisäinen raportointi. Työvuorojen jakaminen oli kokonaisuudessaan haasteellista muistaa. Vastaanottorahan suuruudesta oli puhetta, mutta ei siitä, kuinka se jaettiin. Turvallisuudesta kysyttäessä uhan koettiin tulevan kansuomalaisten suunnasta, ei niinkään turvapaikanhakijoiden suunnalta.

6 POHDINTAA TUTKIMUSTULOKSISTA

Tämän tutkimuksen aineiston tutkimuksellinen tieto antaa palautetta SPR:lle sen organisoimasta turvapaikanhakijoiden väliaikaismajoituksesta ohjaajan näkökulmasta. Siten sen voisi ajatella täydentävän järjestönäkökulman tutkimustietoa.

Aineistosta nousee esiin samankaltaisia havaintoja, kuin mitä SPR:n sisäisessä arvioinnissa havaittiin. Henkilökunnan perehdyttäminen ja johtajiston vastuut ja valta vaikuttavat myös työntekijätasolla. Toimintasuunnitelmat pitäisi ottaa käyttöön kriisitilanteissa ja jakaa väliaikaismajoituksen ohjausvastuu. Turun vastaanottokeskuksesta pitäisi irrottaa ohjaaja, joka keskittyisi vastaamaan väliaikaismajoituksista. Tämän tutkimuksen aineistosta kuultaa läpi huoli perehdytyksen puutteesta. Ohjaus pitäisi olla reaaliaikaista ja paikan päällä tapahtuvaa ohjausta.

Väliaikaismajoituspisteet toimivat liian vähällä henkilökunnalla vuonna 2015. Henkilökunnassa ei ollut esimiestä, joten vallasta taisteltiin. Vastaanottokeskuksissa ei ollut realistinen kuva väliaikaismajoituspisteen toiminnasta. Esimies olisi voinut informoida vastaanottokeskusta esimerkiksi siitä, että ohjaajia tarvitaan lisää. Työvuorolistoja ei laadittu tai ei pystytty noudattamaan. Henkilöstö olisi tarvinnut työnohjausta ja henkistä tukea.

Väliaikaismajoituksen avaaminen vapaaehtoisvoimin aiheutti ongelmia toisessa haastatteluun osallistuneita väliaikaismajoituspisteistä. Myöhemmin mukaan tulleet uudet ohjaajat eivät kyenneet rajaamaan riittävän selkeästi, mitä vapaaehtoinen saa vastaanottokeskuksessa tehdä ja mitä ei. Kun vapaaehtoisten toimintaa sitten myöhemmin lähdettiin rajaamaan, aiheutui siitä paljon pahaa mieltä. Vapaaehtoiset eivät ymmärtäneet, että majoitustoimintaa rajoittaa lainsäädäntö.

Väliaikaismajoituspisteet kärsivät toiminta-aikanansa monenlaisista rakenteellisista puutteista. Puutetta oli toimivista internetyhteyksistä, puhelimista, kannettavista tietokoneista, tulostimista, autokin olisi ollut tarpeen. Tilit lähikauppoihin olisivat helpottaneet väliaikaismajoituspisteen toimintaa.

Toimiva terveydenhuolto olisi ollut tärkeää. 2015 terveydenhoidon parissa toimi yhdessä haastatteluun osallistuvassa väliaikaismajoituspisteessä 4 eri toimijaa. Toisessa paikassa terveydenhoidon ensiarvion tekivät ohjaajat. Osa heistä kokivat tällaisen vastuun raskaana, koska heillä ei ollut aiheeseen mitään koulutusta. Vapaaehtoinen terveydenhoidon henkilöstö kävi silloin tällöin. Vastaanottokeskuksen terveydenhoitaja oli sidottu rokotustyöhön. Väliaikaismajoitusoppaassa ei aukaista riittävästi terveydenhoitopalvelujen järjestämisestä. Migrin laatima sopimus Terveystalon kanssa annettavasta terveydenhoidosta ei ollut yksiselitteinen.

Haastateltavien mukaan turvapaikanhakijoiden henkiseen hyvin- tai pahoinvointiin tulisi kiinnittää huomiota jo väliaikaismajoituksessa. Osa turvapaikanhakijoista oli tullessaan väliaikaismajoitukseen hyvin rikki henkisesti. He oireilivat sekä fyysisesti, että henkisesti. Oli paljon unettomuudesta kärsiviä ihmisiä, masentuneita ja ahdistuneita ihmisiä. Heille ei ollut aikaa, ammattitaitoa eikä voimavaroja suunnattavissa kaiken kiireen keskellä.

Sosiaalityötä olisi tarvittu varsinkin, kun alkoi näyttää siltä, että väliaikaismajoitus pitkittyy. Haastateltavien mukaan turvapaikanhakijat olisivat tarvinneet henkistä tukea, mikä puuttuu kokonaan. Vapaaehtoiskoordinaattori pitäisi tulla vastaanottokeskuksen kautta, kuten haastateltavat mainitsevat. Koordinaattori olisi ottanut vapaaehtoistoimijat haltuunsa ja ohjannut toimintaa oikeaan suuntaan. 2015 koordinaattoreina toimi henkilöitä, joilla ei ollut vastaanottokeskustoiminnasta mitään käsitystä.

Sosiaalinen media näytti voimansa kantasuomalaisten mielipidemuokkaajana vuonna 2015 ja sen jälkeenkin. Sosiaalisen median kautta esitetyt uhkaukset väliaikaismajoitusta ja turvapaikanhakijoita kohtaan aiheuttivat esimerkiksi vartioiden ajoittaisen määrän lisäämisen. Vaikka sosiaalinen media ei ole ollut

virallinen vaikutuskanava, kannattaisi sitä seurata. Olisi tarvittu ehkä koko Suomea kattava tiedotus, jossa kerrotaan poikkeuksellisesta tilanteesta. Väliaikaismajoituksia perustettiin niin monelle paikkakunnalle, että tällainen yhteis-ilmoitus viranomaisilta olisi ollut paikallaan. Olisi kaivattu myös monikulttuurisuustyötä ja suvaitsevaisuuskasvatusta kouluihin ja muihin kokoontumispaikkoihin tehostettuna ympäri maata.

Pitäisi myös pohtia, onko vapaaehtoinen vastuussa tekemisestään ja mihin asti vastuu yltää. Voidaanko sodasta paenneita, traumatisoituneita ihmisiä laittaa vapaaehtoisen vastuulle? Kannettavana on kuitenkin sekä turvapaikanhakijoiden hyvinvointi ja turvallisuus, että ympäröivään yhteiskuntaan liittyvien reaktioiden ennakointi ja turvallisuuden vahvistaminen tarvittaessa.

Tämä opinnäytetyöni haastattelujen kautta tullut aineisto saa vastakaikua aikaisemmista tutkimuksista. Rauta P kirjoittaa, että ilman perehdytystä vastaanottokeskustyö on raskasta ja vaativaa. Helve ja kumppanit kirjoittavat koulutuksen tarpeesta monikulttuurisessa yhteisössä työtä tekeville terveydenhoitajille. Koulutusta tai kokeneita terveydenhoitajia toivottiin myös väliaikaismajoituspisteisiin. Polojärven tutkimus vapaaehtoisten motiiveista vastaanottokeskustyössä on huomioitavissa tässäkin tutkimuksessa. Auttamishalun lisäksi on muitakin motiiveja. SPR:n järjestötason tutkimustulokset olivat samansuuntaiset tämän tutkimuksen kanssa monissa asioissa, kuten tietoteknisissä työvälineissä, vallan ja vastuun jakamisessa ja valmiussuunnitelman toteuttamisessa. Vielä on paljon tutkittavaa tässä suomalaista yhteiskuntaa pitkäksi aikaa ravistavasta tapahtumasta, jonka seuraavat vaiheet ovat paperittomien kohtalot ja kotouttamisen problematiikka.

Tämän tutkimuksen teon aikana omat kokemukseni väliaikaismajoituksen järjestämisestä ovat jäsentyneet ja saaneet hahmon, jota opinnäytetyö ilmentää. Materiaali, jota olen tutkimusta varten saanut käsiini, olisi ollut arvokasta jo vuonna 2015. Toivoisinkin, että tämä opinnäytetyö ei jää historiaksi, vaan olisi osa kehittämistoimintaa turvapaikanhakijoiden majoitustoiminnassa. Haastat-

telut avasivat erilaisia tulkintoja samanlaisiin kokemuksiin. Asioita voitiin katsoa erilaisista näkökulmista ja sitä kautta johtopäätökset tapahtumista olivat erilaiset kuin tutkijan kokemukset asioista olivat.

Haastattelun rakentaminen käyttäen useaa menetelmää oli tässä työssä haasteellinen ratkaisu. Vaikka kuvan tuottamiseen käytettävä aika oli todella lyhyt (1 kerran ja noin 30 min), se toi uusia muistikuvia mukaan aineistoon. Kuvien kautta puhe kääntyi toiminnasta tunteisiin. Muisteltiin aurinkoisina syyskuisia päiviä. Muisteltiin luontoa ja auringonsäteitä veden pinnalla. Muisteltiin huolta turvapaikanhakijoiden henkisestä jaksamisesta. Kuvien tuottaminen antoi haastateltavalle aikaa muistella tutkittavaa ajanjaksoa. Kaikki julkaisuluvan saaneet kuvat on esitelty tässä työssä.

Sosionomin työn näkökulmasta työskentely monikulttuurisessa yhteisössä on valppaana olemista. Kielimuuri ja kulttuurien muovaamat merkitykset kommunikoinnissa vaikeuttavat asioiden hoitamista. Erilaiset kulttuurit tulevat näkymään sosionomin työssä monella yhteiskunnan osa-alueella. Pakolaisaseman saaneiden kohtaaminen ja ohjaaminen tulee olemaan arkipäivää monella sosiaalityön alueella. Esimerkiksi ajan käsitteen ongelmallisuuteen on hyvä asennoitua etukäteen. Tätä opinnäytetyötä tehdessä on huomannut, kuinka arvostus pakolaisohjaajan työtä kohtaan on heikolla tasolla. Koulutustaustaa ei vaadita, palkkaus on alakantissa verrattuna koulutukseen ja siihen riskiin, mitä pakolaisten kanssa työskentelyssä on aina läsnä. Tällaisia riskejä ovat erilaiset tartuntataudit, stressi, traumat, väkivalta, kulttuuritaustat ja (naisena) naisen asema kanssakäymisessä. Pakolaisohjaajan koulutusta ei kuitenkaan järjestetä missään päin Suomea.

On kulunut kaksi vuotta turvapaikanhakijoiden aallon saapumisesta Suomeen. Yhteiskunnassa turvapaikanhakijoiden olemassaolo on aiheuttanut monenlaisia keskusteluja sekä ihmisoikeuksista, että suhtautumisesta eri kulttuureihin ja uskontoihin. Puhutaan vihapuheista, rasismista, suvakeista. Turvapaikka-prosessin tulokset puhuttavat ihmisiä. Perheiden palauttamiset kotimaihinsa, paperittomat ja ylipäättään maailman pakolaistilanne on usein uutisissa. Va-

rautuminen uusiin ennalta arvaamattomiin tilanteisiin on yhä ajankohtaisempaa. Vaikka tämä opinnäytetyö on vain pieni raportti väliaikaismajoitustoiminnan järjestämisen varautumissuunnitelman toteutumisesta, on se osoittanut kehittämiskohtia kyseisestä suunnitelmasta. Toivon tästä tutkimuksesta saaduista palautteista olevan apua entistä paremman suunnitelman laadintaan ja laadittujen suunnitelmien toteuttamiseen.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere. Vastapaino.

Arvola, V. 2014. Turvapaikanhakijoiden käsityksiä osallisuudesta. AMK-opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Euroopan muuttoliikeverkosto EMN www-sivut. Viitattu 18.5.2017 <http://www.emn.fi>

Euroopan parlamentin www-sivut. Viitattu 18.5.2017 <http://www.europarl.europa.eu>

Eurostat 2016a. Asylum decisions in the EU. EU Members States granted protection to more than 700 000 asylum seekers in 2016. Eurostat news release 70/2017. Viitattu 24.6.2017 <http://ec.europa.eu>

Heikkilä, E. 2011. Tyytyväisyyskysely Kemin vastaanottokeskuksen asiakkaille. AMK-opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

Heikkinen, E & Jauhiainen, O. 2013. Perhemallin ehdotus Lammin vastaanottokeskukselle. AMK-opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu.

Helve, O. Tuomisto, K. Tiittala, P. Puumalainen, T. 2016. Turvapaikanhakijoiden terveydenhuollon toteutuminen 2015- 2016: Raportti kyselystä vastaanottokeskuksille. Helsinki. Terveys ja hyvinvoinnin laitos.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus.

Hyvärinen, M. & Löyttyniemi, V. 2005. Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Ruusuvaari, J., Tiittala, L. & Aaltonen, T. Haastattelu, Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 189-220.

Infopankki. Viitattu 21.7.2017 <http://infopankki.fi>

Jyväskylän yliopisto. Viitattu 20.8.2017 <https://koppa.jyu.fi>

Kukkohovi, P. 2016. Selvitys Pudasjärven vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijoiden kotoutumisesta ja elämänhallinnasta. AMK-opinnäytetyö. Lapin ammattikorkeakoulu.

Kukkonen, S. 2016. Sata päivää Suomessa: turvapaikanhakijoiden kokemuksia selviytymisestä Suomessa ensimmäisten kuukausien ajalta. AMK-opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu.

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta 746/2011. Viitattu 19.6.2017 <http://www.finlex.fi>

Lähteenmäki, M. 2013. Lapsi turvapaikanhakijana: etnografisia näkökulmia vastaanottokeskuksen ja koulun arjessa. Väitöskirja. Turun yliopisto

Maahanmuuttovirasto 67180. Turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän valtakunnallinen valvontaohjelma. Viitattu 11.5.2017 <http://www.migri.fi>

Maahanmuuttoviraston www-sivut. Viitattu 5.5.2017 <http://www.migri.fi>

Maahanmuuton tunnusluvut 2016. 2017. Helsinki: Euroopan Muuttoliikeverkosto. Viitattu 1.7.2017 http://www.emn.fi/files/1528/Tilastokatsaus_2016_FI_netti.pdf

Miettinen, J., Jokinen, R. & Mikkonen, M. 2013. Monikulttuurinen ohjaus turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa- työskentelyä välitilassa. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Juva: Ps-kustannus. 174–190.

Ojala, E. 2011. Maahanmuuttajapalvelujen asiakastytyväisyystutkimus Kaajanissa: Asiakaskohteena kiintiöpakolaiset. AMK-opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Oljakka, N. 2017. Turvapaikanhakijat poliittisissa keskusteluissa: Narratiivis-diskurssivinen tutkimus hallituspuolueiden puheenvuoroista ulkomaalaislakiin liittyvissä eduskunnan täysistuntojen keskusteluissa. Pro gradu-tutkielma. Turun yliopisto Oikeussosiologia ja kriminologian laitos.

Polojärvi, P. 2016. Vapaaehtoisten motiivit vastaanottokeskuksien vapaaehtoistoiminnassa. AMK-opinnäytetyö. Metropolian ammattikorkeakoulu

Rauta, P. 2010. Vastaanottokeskus monikulttuurisena työyhteisönä: Keskukseen nopean käynnistämisen tuomat haasteet perehdytykselle. AMK-opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

Ruusuvuori, J, Tiittula, L, Aaltonen, T. 2005. Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere, Vastapaino

Suomen Punainen Risti. 2014. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton valtakunnallinen valmiussuunnitelma 2014. Julkaisematon materiaali

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. Viitattu 19.6.2017 <http://stm.fi>

Suomen Punainen Risti. 2017. Kaikki saivat katon pänsä päälle. Turvapaikanhakijoiden vastaanotto-operaation Suomen Punaisen Ristin järjestöllisestä näkökulmasta. Julkaisematon materiaali.

Suomen Punainen Risti. 2015. Väliaikaismajoitusraportti. Julkaisematon materiaali.

Te-palvelujen www-sivut. Viitattu 1.11.2017 <http://te-palvelut.fi>

Tikka,P & Luukkonen, H. 2015. Asiakaskohtaamisiin liittyvät uhka- ja väkivaltatilanteet Joutsenon vastaanottokeskuksessa. AMK-opinnäytetyö. Saimaan ammattikorkeakoulu.

Wikipedian www-sivut. Viitattu 20.8.2017 <http://fi.wikipedia.org>

Ylen uutiset www-sivut. Viitattu 25.6.2015. <https://yle.fi>

KUVAT:

Kuva 1. Vastaanottokeskusten sijainnit ja asukkaat 2014 ja 2015. Lähde Maa-
hanmuuttoviraston [www-sivut](http://www.muh.fi) 2017.

Kuva 2. Kuvatyöskentely H1 Turvassa

Kuva 3 Kuvatyöskentely H2 Kartta

Kuva 4. Kuvatyöskentely H3 Aurinkoista

KUVIOT:

Kuvio 1. Turvapaikkahakemuksen vuosina 2010- 2016. Lähde ENM 2017,38.

Kuvio 2. Tutkimustyyppin hahmottaminen tutkimustyyppien ryhmittelyesityksestä, (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2006, 157.)

Kuvio 3. Väliaikaismajoituspisteen ohjaajan yhteistyöverkosto

LIITE 1

Haastattelulupa

Suostumus

Minä_____ osallistun sosionomiopiskelijan Anita Honkanen opinnäytetyön haastatteluun.

Samalla annan suostumuksen siihen, että haastattelu nauhoitetaan ja antamiani tietoja voidaan hyödyntää kyseessä olevassa opinnäytetyössä. Nauhoitetut haastattelut hävitetään työn valmistumisen jälkeen. Haastattelun henkilöllisyys ei paljastu valmiissa työssä. Suoria lainauksia haastattelusta voidaan käyttää, kunhan vastaajan henkilöllisyys ei tule ilmi.

Paikka, aika, allekirjoitus ja nimenselvennys

LIITE 2

Haastattelurunko

Sanon ensin tästä nauhoituksesta. Nauhoitan tämän keskustelun, koska minä kirjoitan kaiken tämän tekstiksi ja sitä tekstiä lähdän analysoimaan minun opin-
näytetyössä. Tämä on tällainen tutkimusmenetelmä. Pyydän ensin sinulta lu-
van tämän haastatteluaineiston käyttämiseen minun oppinäytetyötä varten. Eli
kuten olen sinua alustanut jo aikaisemmin, niin teen oppinäytetyötä väliaikais-
majoituksesta 2015. Ja nimenomaan ohjaajan silmin. Olen valinnut haastatel-
tavaksi sellaiset henkilöt, jotka eivät ole olleet vastaanottokeskustoiminnassa
aikaisemmin. Jotka ovat tulleet väliaikaismajoitukseen ohjaajaksi.

Tämä aineisto kerätään haastattelemalla ja kuvatyöskentelyllä. Ensimmäinen
osa on, että sinä kerrot mitä sinä muistat siitä väliaikaismajoitustilanteesta. Eli
mitä sinulla tulee mieleen, mitä sinä muistat. Sen jälkeen piirretään kuva ja
annan siihen vähän ohjeita. Sen jälkeen meillä on vielä teemahaastattelu. Tee-
mat pohjautuvat niihin asioihin, mitä väliaikaismajoituksessa virallisten ohjei-
den mukaan pitäisi tehdä.

Tähän haastatteluun on pyydetty lupa vastaanottokeskuksen johtajilta. He ovat
antaneet suostumuksen ja oppinäytetyötä ohjaa Satakunnan ammattikorkea-
koulusta Päivi-Maria Hautala, joka on minun opettaja. Tätä aineistoa ei käytetä
mihinkään muuhun kuin minun oppinäytetyöhön ilman, että sinulta kysytään
siitä lupa. Sen vakuudeksi minä annan sinulle tuon sopimuksen. (Liite 1) Sinä
allekirjoitat ja minä allekirjoitan ja annan sinulle sitten kopion siitä lomakkeesta.

Tästä aineistosta sinun nimi ja työpaikka häivytetään ja se koskee tavallaan
vain ohjaajan, eli olet yksi näistä monista jotka ovat työskennelleet väliaikais-
majoituksessa. Jos sinä sanot jotain niin nasevaa, ettei sitä voi muuten il-
maista, niin sitten saatetaan käyttää suoraa lainausta. Sopiiko tämä?

Kerronnallinen haastattelu:

Kerro omin sanoin, mitä muistat väliaikaismajoitusvaiheesta. Miltä se sinusta
näytti ja miten koit sen tilanteen. Kerro miten tulit ohjaajan hommaan?

Kerro millaisia muistoja sinulla on väliaikaismajoitusajasta.

Kuvatyöskentely:

Nyt tullaan tähän toiseen osuuteen. Sinä piirrät sellaisen kuvan, joka sinun mielestä ilmaisee sitä väliaikaismajoitusta. Voit käyttää vaikka vain värejä. Tikku-ukkokin on fine. Se kuva ei ole se merkitys, vaan se, mitä sinä kerrot mitä siinä kuvassa on. Ei tarte olla mikään picasso tai hirveän hyvä piirtäjä. Voit ajatella, että kun työstät tuota kuvaa, niin sinä muistat jotain muutakin, joka liittyy siihen väliaikaismajoitusaikaan. Laitat ne asiat mieleen ja kerrot sitten niistä.

Tuossa on nuo materiaalit. Minää esittelen sinulle nämä materiaalit ja laitan tämän nauhoituksen pois päältä. Jatketaan sitten kun sinä kerrot siitä kuvasta, mitä siihen tulee.

- Jatketaan nyt tätä haastattelua ja nyt sinulla on kuva valmiina. Voisit minuutin pari katsoa sitä kuvaa ja miettiä minkälaisia tunteita sinulla nousee, kun sinä katsot sitä kuvaa?

-Onko joku tunne, joka nousee erityisesti mieleesi tästä kuvasta?

Teemahaastattelu:

-Otetaan tässä sitten teemahaastatteluun liittyviä kysymyksiä.

-Minkälainen mielikuva sinulla on siitä, miten turvapaikanhakijoiden majoitus hoidettiin, kun ne tuli tänne ja miten ne siirrettiin asuntoihin?

-Miten henkilökuntaresurssit jaettiin? Työvuorojen laatiminen?

- Oliko vapaaehtoisilla työvuoroja?

- Miten ruokahuolto järjestettiin tässä paikassa?

- Muistatko miten kuljetukset järjestettiin?

- Mitä muistat, miten turvallisuusasiat otettiin huomioon väliaikaismajoituksessa?

- Miten vastaanottorahan maksaminen tapahtui?

- Mitä sinä ajattelet vapaaehtoisten roolista väliaikaismajoituksessa?

-Me ollaan käyty nyt nämä asiat, mitä väliaikaismajoitukseen liittyy. Jos sinulla on vielä jotakin mitä sinä ajattelin, mikä ei tullut tässä puheeksi niin tässä olisi oiva tilaisuus siitä asiasta jutella.

LIITE 3

NÄIN TURVAPAIKKAHAKEMUS ETENEE (Materiaali migrin sivulta)

1. Voit hakea turvapaikkaa, jos sinulla on perustellusti aiheita pelätä joutuvasi kotimaassasi vainotuksi.

2. Sinun on matkustettava Suomeen, jos haluat hakea Suomesta turvapaikkaa. Turvapaikkaa ei voi hakea ulkomailta käsin.

3. Kun saavut Suomeen, ilmoita mahdollisimman pian rajatarkastusviranomaiselle tai poliisille, että haluat hakea turvapaikkaa.

4. Turvapaikkahakemuksesi vastaanottava viranomainen kirjaa perustietosi ja ottaa sormenjälkesi sekä tekee tarvittavat rekisteritarkistukset.

5. Hakemuksesi siirtyy Maahanmuuttoviraston (Migri) käsittelyyn.

6. Sinut ohjataan vastaanottokeskukseen asumaan. Odotat siellä kutsua turvapaikkapuhutteluun.

7. Jos sinulla on jo oleskeluoikeus toisessa turvallisessa maassa tai jokin muu maa on vastuussa hakemuksesi käsittelystä EU:n vastuunmäärittämisasetuksen perusteella, Suomi ei käsittele hakemustasi.

8. Migri ilmoittaa sinulle turvapaikkapuhuttelun ajankohdan niin pian kuin mahdollista. Sinun ei tarvitse itse kysyä puhuttelun ajankohtaa viranomaisilta.

9. Turvapaikkatutkinnassa Migri selvittää aluksi henkilöllisyytesi, matkareitisi sekä sen, voidaanko hakemuksesi käsitellä Suomessa.

10. Turvapaikkapuhuttelussa sinun pitää kertoa mahdollisimman tarkkaan ne syyt, miksi haet turvapaikkaa. Ota lisäksi mukaasi kaikki mahdolliset todisteet siitä, että kertomasi on totta.

11. Migri tutkii, voidaanko sinulle antaa kansainvälistä suojelua tai myöntää oleskelulupa muulla perusteella.

12. Migri tai poliisi ilmoittaa sinulle, kun päätös on tehty.

13. Jos saat kansainvälistä suojelua, sinulle annetaan oleskelupakortti. 14. Jos hakemukseesi tehdään kielteinen päätös, voit valittaa päätöksestä matkustusasiakirjaa tai muukalaispas- hallinto-oikeuteen.

15. Jos saat jäädä Suomeen, saat kun- 16. Jos et saa jäädä Suomeen, voit
tapaikan. Tämä tarkoittaa, että kun hakea vapaaehtoisen paluun ohjel-
joku kunta voi ottaa sinut vastaan, saat maan. Vapaaehtoisen paluun kautta
sieltä asunnon. voit saada tukea kotiinpaluuseesi.

Lähde 13.5.2017 <http://www.migri.fi>